

24

ÅRSHENNING

Vad är en effektrapport?	5
Viktiga händelser under 2024	6
Det här är Hjärnfonden	8
Hjärnans ohälsa i siffror	10
Generalsekreteraren har ordet	12
Kjell-Olof Feldt	16
Så här arbetar Hjärnfonden	18
Insamling	21
Hjärnfondens givare och insamlare	22
30 år av hjärnforskning	28
Högkvalitativ hjärnforskning	30
Exempel på forskningsframgångar finansierade av Hjärnfonden 2024	34
Hjärnfondens stipendiater	40
Lars Olson – en av Hjärnfondens grundare	42
Hjärnor som når sin fulla potential	45
Ett hjärnmedvetet samhälle	48
Årsredovisning	57
Kontakta oss	82



Vad är en effektrapport?

Insamlingsorganisationer som är medlemmar i branschorganisationen Giva Sverige förbinder sig till att varje år upprätta en effektrapport. Den beskriver för givare och andra intressenter om, och hur, organisationen uppnår den samhällsnytta och de effekter den har som målsättning att bidra till.

Hjärnfonden har beslutat att integrera Effektrapporten i årsberättelsen för att på ett enhetligt sätt redovisa för verksamhetsåret 2024. Det är i linje med Hjärnfondens ambition att tydligt redovisa effekten av det arbete som Hjärnfonden gör för att uppnå visionen om ett samhälle där alla hjärnor når sin fulla potential, fria från hjärnans sjukdomar.

Så arbetar vi med förändringsteori

För att säkerställa att vår verksamhet bidrar till meningsfull förändring har Hjärnfonden, enligt Giva Sveriges riktlinjer, utvecklat förändringsteorier.

Förändringsteorierna beskriver sambandet mellan de utmaningar våra målgrupper står inför och de insatser vi genomför för att adressera dessa utmaningar. De klargör också de förväntade resultaten och effekterna av våra insatser samt förklarar logiken bakom varför vi tror att dessa insatser leder till positiv förändring. Förändringsteorierna beskriver även hinder som kan påverka resultaten. Genom att använda förändringsteorier kan vi bättre förstå och kommunicera hur våra aktiviteter bidrar till våra mål. Vi kan också förbättra våra insatser med tiden för att skapa långsiktig positiv förändring på ett kostnadseffektivt sätt.

Hjärnfonden har utvecklat förändringsteorier inom tre områden: forskningsfinansiering, individens kunskap och ett hjärnmedvetet samhälle. En mer detaljerad beskrivning av varje enskild förändringsteori finns i anslutning till inledningen av respektive kapitel: högkvalitativ forskning (forskningsfinansiering), hjärnor som når sin fulla potential (individers kunskap) och ett hjärnmedvetet samhälle. Gemensamt för alla teorier är att de ska bidra till att förbättra Hjärnfondens arbete mot våra långsiktiga mål och vision.

Viktiga händelser under 2024

Ekonomisk stabilisering

2024 har präglats av en gradvis stabilisering av ekonomin, där inflation och räntor sjunkit efter en längre period av ekonomisk osäkerhet och orolighet i omvärlden. Trots detta kvarstår en avvaktande konsumtion hos allmänheten och en arbetsmarknad utan tydliga tecken på förbättring. Stabiliseringen har under slutet på 2024 börjat speglas något i det privata givandet, medan näringslivet och givande från företag tenderar att ha en långsammare återhämtning. En positiv trend i Sverige är att det finns ett bibehållet intresse för att skänka till forskningsorganisationer.

1,14 miljoner enskilda gåvor

Glädjande nog har viljan att stötta forskning visat sig även i Hjärnfondens resultat, då fler än någonsin ville bidra till Hjärnfonden och svensk hjärnforskning under 2024. Totalt samlade Hjärnfonden in 359,2 miljoner kronor – en ökning med cirka 25 procent från föregående år. Sammanlagt togs mer än 1,14 miljoner enskilda gåvor emot under räkenskapsåret – en ökning med 5 procent från föregående år. Testamentsgåvor och värdepappersgåvor ökade båda två markant från föregående år och utgjorde en stor del av de insamlade medlen, där testamentsgåvor stod för totalt 91 miljoner kronor.

Jubileumsår med rekordutdelning

2024 har Hjärnfonden stöttat svensk hjärnforskning i 30 år och har utöver att dela ut över 1,1 miljarder kronor till livsviktig forskning arbetat med att öka kunskapen om hjärnan hos individen och verka för ett hjärnmedvetet samhälle. Under våren delade Hjärnfonden ut pengar till 85 forskningsprojekt vid landets universitet och högskolor. Något som resulterade i att 2024 års utdelning blev den största i Hjärnfondens historia – totalt 154,4 miljoner kronor.

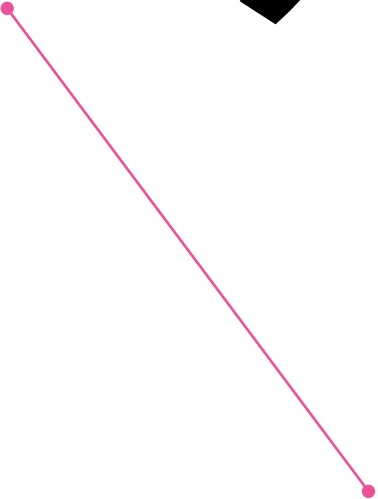
Postdoktorala anställningar

Hjärnfonden har sedan 1995 delat ut postdoktorala stipendier till nydisputerade hjärnforskare. 2023 fattade Hjärnfondens styrelse beslut om att frångå utdelning av stipendier, vilket våren 2024 förnyades genom att istället utlysa bidrag för postdoktorala anställningar. En anpassning till moderna villkor. Forskningsstödet innebär att nyligen disputerade forskare inom neuroområdet kan söka bidrag för en postdoktoral anställning i upp till tre år med forskningsarbete på heltid. Anställningsbidraget skapar förutsättningar för fortsatt forskning i Sverige eller utomlands. Förändringen medförde att antalet ansökningar ökade med över 200 procent från föregående år.

Reformagenda för alzheimerområdet

Hjärnfonden har under 2024 tagit viktiga steg i arbetet med en reformagenda för alzheimerområdet. Agendan kommer att fungera som en strategisk grund för Hjärnfondens framtida arbete med att förbättra vård och behandling. Som en del i arbetet genomfördes under 2024 ett rundabordssamtal med viktiga aktörer för att analysera utmaningar i en moderniserad alzheimervård och ett seminarium under Almedalsveckan med framtidens alzheimervård i fokus. Hjärnfonden gjorde också inspel till regeringens nationella demensstrategi, samt lyfte tillsammans med andra organisationer vikten av stärkt patientperspektiv vid EMA:s beslut kring godkännandet av det nya alzheimerläkemedlet Leqembi.

359,2



miljoner kronor
insamlade 2024

Det här är Hjärnfonden

Hjärnfonden arbetar för ett samhälle där alla hjärnor når sin fulla potential, fria från sjukdomar. Hjärnfonden är en ideell insamlingsstiftelse som grundades 1994 efter ett initiativ från professor Lennart Widén vid Karolinska Institutet.

Sedan starten har vi delat ut mer än en miljard kronor till svensk hjärnforskning. I dag är Hjärnfonden en betydelsefull finansiär av forskning inom neurovetenskapens alla områden – från grundforskning till klinisk forskning. Allt stöd som delas ut till forskning är insamlade medel från privatpersoner, företag och organisationer.

Hjärnfonden vill förbättra människors välbefinnande, hälsa och förmåga att växa, så fler lever mer och längre genom att:

- Stärka högkvalitativ hjärnforskning
- Verka för ett hjärnmedvetet samhälle
- Öka individens kunskap om hjärnan

Hjärnans diagnoser motsvarar 22 procent av den totala sjukdomsburden, det är större än för både hjärt-kärlsjukdomar och för cancer. Vi brukar därför säga att

alla drabbas på något sätt. Stroke, demenssjukdom, depression, migrän, ALS och ADHD är några exempel. Många av hjärnans diagnoser är livslånga och innebär ett stort lidande. Det påverkar också de närmaste, vilket förändrar livet för hela familjer. I dag lever vi i ett samhälle som inte ser till hjärnans bästa, och inte heller tar hänsyn till hjärnans olikheter. Många barn får inte rätt stöd i skolan, människor blir sjuka av osunda arbetsplatser, ensamhet är ett ökande problem och många människors potential tas inte tillvara.

Vi vet att förändring i det stora börjar med att ge varje människa rätt förutsättningar. Att varje människa, varje hjärna, får plats. Och tar plats. Därför sätter vi hjärnan på agendan, för att driva utvecklingen till ett samhälle där alla ser till hjärnans bästa. Där olikheter värderas, och uppskattas. Där fler kan leva mer och längre.

Framåt! För hjärnans bästa, för allas skull.



Hjärnans ohälsa i siffror

Alla drabbas av hjärnans diagnoser.
Är det inte vi själva, så är det någon
i familjen. Eller en vän.

25 000

Varje år får 25 000 personer i Sverige en stroke.

49 %

49 procent av alla pågående sjukskrivningar
utgörs av psykiatriska diagnoser.

35 000

35 000 personer uppskattas ha diagnosen schizofreni.

150 000

150 000 personer beräknas ha en demenssjukdom.

1 av 4

Uppskattningsvis drabbas var fjärde person under sin livstid
och vart tionde barn före puberteten av ett ångestsyndrom.

950

950 personer uppskattas leva med diagnosen ALS.

1,5 miljon

1,5 miljoner personer beräknas ha migrän.

20 000

20 000 personer har diagnosen MS.

1 600

Varje år tar 1 600 människor sitt liv.
Omkring 50 av dem är barn och ungdomar.

10–15 %

10–15 procent av alla barn i Sverige har någon form
av neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF).

80 000

Över 80 000 personer har diagnosen epilepsi,
av dem är 12 000 barn och ungdomar.

700 000

700 000 personer beräknas ha en depression.

*Ungefärliga siffror i Sverige 2025

General- sekreteraren har ordet

”Vi vill fortsätta vara den kraft
som för forskningen framåt.”



Foto: Juliana Wolf Garindo

Jag är så glad att Lennart Widén och Kjell-Olof Feldt grundade Hjärnfonden 1994. De förstod redan då det som fortfarande är sant – hjärnan är nyckeln till både vår individuella och samhälleliga utveckling. Under 90-talet introducerades banbrytande teknik som öppnade nya dörrar till att utforska vårt mest avancerade organ. Lennart och Kjell-Olofs vision var tydlig – att ge hjärnforskningen de förutsättningar som den förtjänar. Tre decennier har passerat, och stora forskningsframsteg har gjorts, men trots det kvarstår den utmaningen.

Under vårt jubileumsår har Hjärnfonden visat styrka och bredd. För tredje året i rad slår vi utdelningsrekord och finansierar mer hjärnforskning än någonsin – 154,4 miljoner kronor – ett bevis på den kraft som finns i engagemanget från våra givare. Tack vare alla givare kunde vi fördela finansiering till 85 projekt vid åtta svenska lärosäten, och sju postdoktorala anställningar. Det är siffror som gör skillnad, men det är resultaten bakom som verkligen räknas. Under 2024 tog vi emot en effektmätning av forskningen vi finansierar, och siffrorna talar ett tydligt språk – den forskning vi beviljar bidrag håller högsta kvalitet och är generellt bland de mest citerade artiklarna inom sitt område.

Årets bidrag går till exempel till projekt som utvecklar biomarkörer för psykiatriska sjukdomar och hjärnavbildning kopplad till kognitiva sjukdomar. Samtidigt fortsätter vi att fördela pengar till grundforskningen som är avgörande för framtidens genombrott. En förändring som jag tycker är särskilt viktig är att vi numera stödjer framtidens forskarkår genom postdoktorala anställningar för nyligen disputerade forskare. Det ger ytterligare trygghet för framtidens hjärnforskare i en kritisk fas av deras karriär.

Forskning är vår kärnverksamhet, men vårt ansvar slutar inte där. Vägen från forskningsgenombrott till patientnytta är sällan rak. Här har vi en roll att spela genom att ställa frågan hur och av vem nya behandlingar för exempelvis Alzheimers sjukdom och ALS ska implementeras. Men att nå ut med forskning kan också innebära att lyfta beprövad kunskap och sänka trösklar för positiv förändring, till exempel om hur skolor kan bli mer inkluderande för barn som lever med en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, samtidigt som vi tar höjd för skolans utmaningar vad gäller exempelvis resurser. Vi deltar aktivt i samhällsdebatten och ger vår syn på relevant politik. Jag upplever ofta att vi får gehör från beslutsfattare, och märker att intresset för hjärnans område är tilltagande. Samtidigt finns det mycket kvar att göra. Att hjärnforskningen fortfarande är underfinansierad, och att de statliga anslagen inte på långa vägar motsvarar sjukdomsburden av till exempel demenssjukdomar och stroke, gör mig oerhört frustrerad. Detta är samtidigt en drivkraft för mig och Hjärnfonden – vi fortsätter givetvis att kämpa för ökade resurser till hjärnforskningen!

2024 var också ett år där vi fokuserade på hjärnhälsa ur ett bredare perspektiv. Stora delar av året har vi jobbat med att lyfta hur olika livsstilsfaktorer kan ha en positiv effekt på hjärnhälsa och välbefinnande. Till exempel har vi gett ut två viktiga rapporter – en om alkoholens effekter på hjärnhälsan och en som uppskattar samhällskostnaden av hjärnans sjukdomar, samt hur de kan förebyggas. Vår ambition är att visa att hjärnhälsa

inte bara handlar om att undvika sjukdom och att olika diagnoser hänger ihop, utan också om att medvetna och kunskapsbaserade val kan stärka oss som individer och som samhälle.

Vi letar alltid efter nya grepp för att sätta hjärnan på agendan. Därför lanserade vi podcasten I mina tankar där tre kända personer som genom radiodraman sätter diagnoser som stroke, bipolär sjukdom och Parkinsons sjukdom i ett nytt ljus. För mig var detta en av årets höjdpunkter eftersom Josefine Jinder, Jens Liljestrand och Uje Brandelius på ett så skickligt och mänskligt sätt hittade nya sätt att beskriva hur hjärnan påverkar våra liv. Responsen har varit överväldigande och tyder på det växande intresset för hjärnans betydelse i alla delar av samhället.

I skrivande stund består Hjärnfonden av drygt 37 500 månadsgivare, omkring 500 000 givare, elva personer i vårt filantropi-program, 29 forskare i vår vetenskapliga nämnd och 31 engagerade medarbetare på vårt kansli i Stockholm. Det är vi som är Hjärnfonden, och det är tillsammans som vi gör skillnad för de många som lever med, eller i närheten av, hjärnans sjukdomar och diagnoser.

Jag vill avsluta med att minnas Kjell-Olof Feldt, som gick bort i början av 2025. Utan hans engagemang hade Hjärnfonden inte varit vad det är i dag. Jag är personligen tacksam för de samtal vi delat och för hans visionära arbete.

Och till dig och alla andra som stöttar forskningen genom att bidra med pengar – varenda krona räknas. Det är er generositet som driver oss framåt, mot ett samhälle där varje hjärna kan nå sin fulla potential, fri från sjukdomar. Vi vill att fler ska leva längre, friskare liv. Vi vill fortsätta vara den kraft som för forskningen framåt. Och jag hoppas att du vill göra den resan tillsammans med oss.

Anna Hemlin
Generalsekreterare Hjärnfonden

FRAMÅTI

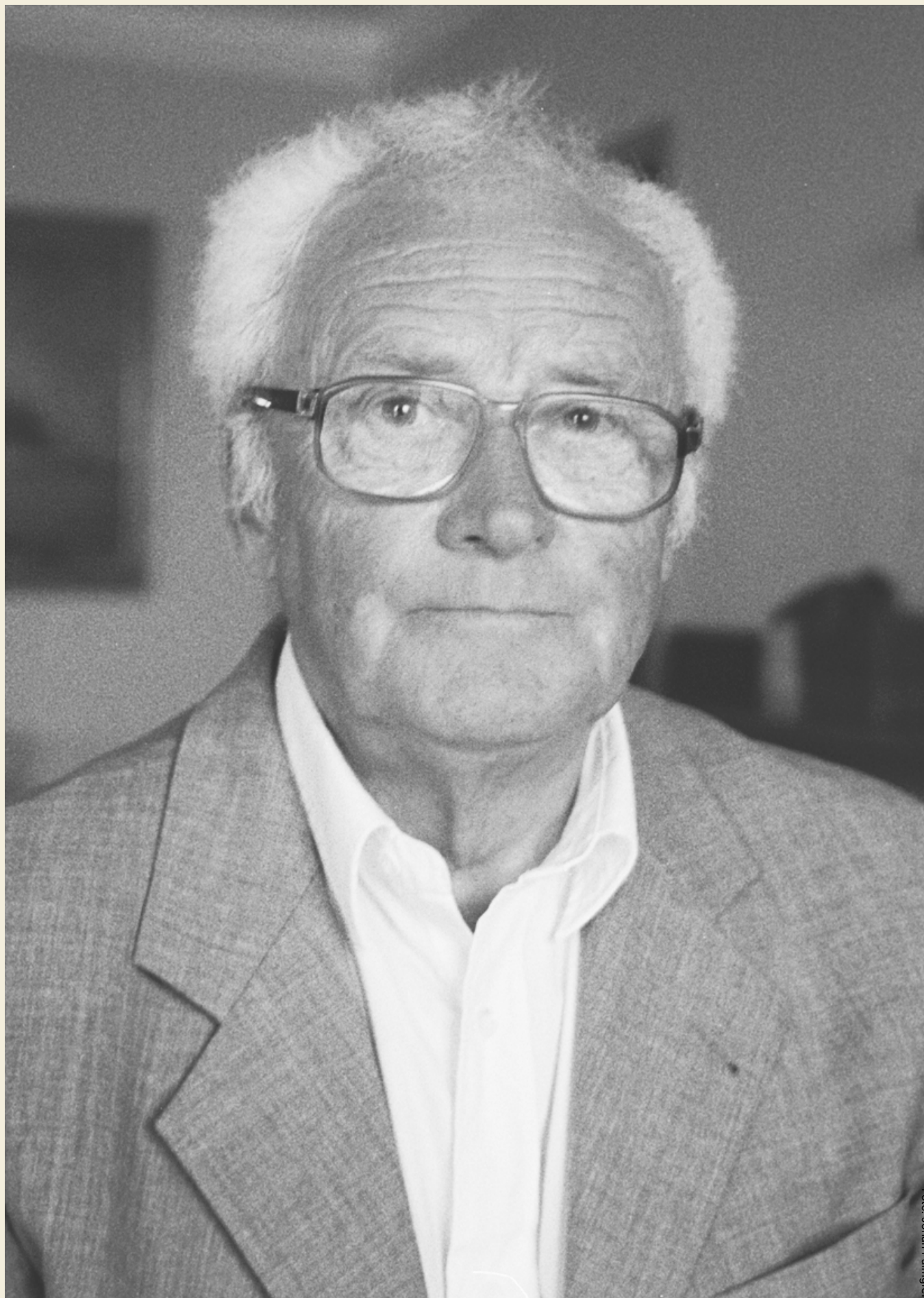


Foto: Johan Palmgren

Kjell-Olof Feldt

”Det bästa minne jag bär med mig från åren i Hjärnfondens styrelse är människors engagemang och offervilja för ett ideellt ändamål.”

Med stor tacksamhet och värme vill Hjärnfonden hedra Kjell-Olof Feldt, Hjärnfondens medgrundare och f.d. styrelseordförande, som den 8 januari 2025 gick bort 93 år gammal.

I början av 1990-talet utvecklades nya metoder, med hjälp av mer sofistikerad teknik, vilket skapade nya möjligheter för forskningen om hjärnan. Lennart Widén, professor på Karolinska Institutet, insåg tidigt behovet av en alternativ finansieringsplan. Detta eftersom de statliga bidragen var långt ifrån tillräckliga för att kunna genomföra den avancerade och kostsamma forskning som krävdes för att skapa en förståelse för vårt mest avancerade organ.

1994 bildades därför, på initiativ av professor Lennart Widén, Insamlingsstiftelsen Hjärnfonden. Medgrundare och styrelsens ordförande från starten var tidigare finansministern Kjell-Olof Feldt. En position han hade fram till och med 2009. Efter att ha lämnat styrelsen fortsatte han i rollen som hedersordförande.

Under Kjell-Olof Feldts tid som aktiv styrelsemedlem lades grunden till den organisation som Hjärnfonden är idag – en viktig aktör för hjärnforskningen.

Efter att ha drabbats av en stroke 2019 skrev Kjell-Olof boken *Leva med skadad hjärna*. En dagbok om sin återhämtning efter stroke och att hitta tillbaka till en fungerande vardag.

Tack Kjell-Olof Feldt för ditt ärofyllda uppdrag. Din gärning kommer att leva vidare.

Så här arbetar Hjärnfonden

Hjärnfonden arbetar med insamling och finansiering av hjärnforskning, samt kunskapsspridning och samhällsförändring för ett hjärnkunnigare samhälle där alla hjärnor når sin fulla potential, fria från sjukdomar.





Insamling

Gåvor – en förutsättning för livsviktig hjärnforskning

Hjärnfondens verksamhet finansieras helt och hållet av gåvor från privatpersoner och företag. En välfungerande och framgångsrik insamling är en förutsättning för att Hjärnfonden ska kunna stärka högkvalitativ svensk hjärnforskning, verka för ett hjärnmedvetet samhälle och öka individens kunskap om hjärnan. Och behovet är stort. Hjärnans sjukdomar och diagnoser drabbar många – de utgör 22 procent av den totala sjukdomsördan i Sverige. Hjärnfonden är därför stolta över att i dag vara en av Sveriges snabbast växande insamlingsorganisationer. Vi följer en ambitiös plan med mål för 2028, och har under 2024 fortsatt arbeta aktivt med utvecklingen av en tillväxtstrategi med syfte att öka insamlingen inom flera områden.

Hjärnfondens insamling sker genom postala och digitala aktiviteter, gåvor, månadsgivande, testamenten, egna insamlare och partnersamarbeten. En fortsatt viktig kanal är postala utskick. Genom givarrekrytering till stor del via brev fick Hjärnfonden cirka 140 000 nya givare under 2024. Genom att ständigt testa och utveckla olika brevutskick mäter vi resultat i life-time-value och ROI (return on investment). För varje krona vi lägger ut i vårt postala insamlingsarbete riktat till våra befintliga givare får vi cirka fyra kronor tillbaka.

Trots att 2024 var ett år som fortsatt präglades av en orolig omvärld var många villiga att stödja Hjärnfonden och svensk hjärnforskning. Hjärnfonden kunde, genom över 1,14 miljoner gåvor, en ökning med 5 procent från 2023, från närmare 500 000 givare, totalt samla in nästan 360 miljoner kronor till livsviktig forskning och kunskaps-spridning om hjärnan. Vi vill skicka ett stort tack alla privatpersoner, företag och organisationer som gett sitt stöd.

Månadsgivande

Regelbundet givande minskar administrativa kostnader, vilket innebär mer pengar till forskningen och mer stabilitet och långsiktighet till forskarna. Månadsgivande är därför ett ständigt viktigt utvecklingsområde där Hjärnfonden under 2024 gjort satsningar. Något som resulterat i närmare 9000 nya månadsgivare – en ökning med närmare 20 procent. Vid årets slut hade vi närmare 34 700 aktiva månadsgivare.

Skolloppet

För fjärde året i rad arrangerades Team Rynkeby Skol-loppet – ett initiativ som sedan 2020 genomförs till förmån för Hjärnfonden Barn, en del av Hjärnfonden. Genom mikrosponsoralavtal lyckades närmare 120 000 elever på 445 skolor samla in över 3,9 miljoner kronor till livsviktig forskning om barnhjärnan. En ökning med cirka 9 procent föregående år.

Skolloppet är ett motions- och välgörenhetslopp som engagerar skolelever från hela Norden i en gemensam insats för att stödja andra barn. Varje år drabbas tusentals svenska barn av hjärnsjukdomar eller hjärnskador – tillstånd som i vissa fall är så allvarliga att livet inte går att rädda.

Deltagande elever har möjlighet att ingå mikrosponsor-avtal där familj, vänner och lokala företag uppmuntras att bidra med ett mindre belopp för varje varv eller kilometer som eleven springer under loppet. Överskottet från de insamlade pengarna går via Team Rynkeby Fonden vidare till Hjärnfonden Barn. För att stärka engagemanget och kunskapen kring hjärnan får medverkande skolor och lärare också tillgång till specialanpassat undervisnings-material om hjärnan, dess funktioner och de sjukdomar som kan drabba den.

Testamenten

Testamentsgåvor utgör ett mycket viktigt bidrag till svensk hjärnforskning. Under 2023 inkom närmare 60 miljoner kronor i testamentsgåvor till Hjärnfonden.

Hjärnfonden genomförde en enkätundersökning (2021) om allmänhetens inställning till att skriva testamente. Den visade en ökning jämfört med 2019 bland dem som helt säkert (från 11 procent till 16 procent) och troligen (från 33 procent till 38 procent) kommer att skriva testamente. Därför är det av vikt att underlätta för personer som är intresserade av att upprätta ett testamente och stödja hjärnforskningen genom Hjärnfonden. Området för testamenten är därmed en viktig investering för framtida gåvor.

Aktie- och värdepappersgåvor

Ett annat strategiskt viktigt utvecklingsområde har varit möjligheten att stötta forskningen genom aktier, värdepapper, aktieutdelning, fonder eller obligationer. När det görs direkt till Hjärnfonden som sedan realiserar gåvan behöver varken givaren eller Hjärnfonden betala någon kapitalvinstskatt vilket gör att värdet på gåvan ökar väsentligt och kan göra ännu större skillnad. Under 2024 mottog Hjärnfonden aktie- och värdepappersgåvor till ett värde av cirka 13,7 miljoner kronor – en ökning på 149 procent från föregående år.

Stöd från Postkodlotteriet

Som förmånstagare till Postkodlotteriet mottog Hjärnfonden 16 miljoner kronor under 2024. Pengar som bland annat gick till postdoktorala anställningar till framtidens hjärnforskare. Hjärnfonden skickar ett stort tack till alla lottköpare som genom Postkodlotteriet bidrar med ett livsviktigt bidrag till svensk hjärnforskning.

Hjärnfondens givare och insamlare

Under 2024 startades via hemsidan 225 egna insamlingar där människor med sitt personliga engagemang samlade in pengar till forskningen om hjärnan. En livsviktig folkrörelse.

Torsten Gabrielsson

Fembarnspappan Torsten Gabrielsson startade sin insamling till förmån för forskning kring ALS inför sin 41:a födelsedag i november 2024. Målet var att få in några tusen – men summan uppgick snart till över 1,5 miljoner kronor.

Det var i januari 2021 som Torsten först märkte att något inte stod rätt till. Vänsterhanden svarade inte som den brukade när han spelade gitarr i sitt hårdrocksband. I början tänkte han att han nog bara behövde öva mer. Men när det blev allt värre kom insikten att något måste vara fel.

Efter flera månader av undersökningar fick Torsten i september 2023 diagnosen ALS, en sjukdom som gradvis bryter ner nervsystemet och förlamar kroppen. Diagnosen innebar en stor omställning för Torsten och hans familj. Gradvis blev det svårare att orka med vardagen. Medan sjukdomen gjorde sig alltmer påmind bestämde sig Torsten för att göra något konkret. I november 2024, inför sin 41-årsdag, startade han en insamling till förmån för forskning om ALS via Hjärnfonden. Insamlingen växte exponentiellt till en nationell rörelse för hopp och förändring.

– Jag trodde aldrig att det skulle bli så stort. Varje gång jag uppdaterade sidan hade nya gåvor kommit in. Det gav mig hopp, säger Torsten.

Torsten har också använt sociala medier för att sprida medvetenhet om ALS och vikten av forskning. Hans inlägg har fått hundratusentals visningar, och hans öppenhet har berört människor över hela landet.

– Jag vill att människor ska förstå vad ALS innebär och hur viktigt det är att vi investerar i forskning. Även om jag själv inte hinner dra nytta av resultaten, hoppas jag att andra kan få bättre behandling i framtiden.

– Hjärnfonden har gett mig en plattform att nå ut med mitt budskap. Hjärnfondens arbete är ovärderligt för oss som lever med hjärnans sjukdomar, säger Torsten.

I skrivandets stund uppnår gåvorna till Torstens insamling över 1 547 000 kronor.



Egen insamling
Torstens födelsedagskamp mot ALS

Foto: Peter Bäckström, Värmlands Folkblad

”Hjärnfonden har gett mig en plattform att nå ut med mitt budskap.”

Hugo Eriksson

När Hugos lillebror Sixten blev svårt sjuk, bestämde sig Hugo, tio år, för att göra skillnad. Genom utmaningar på både cykel och i vatten har han samlat in totalt 27 200 kronor till forskningen om barnhjärnan.

När Hugos lillebror Sixten, fyra år, fick ett allvarligt krampanfall i somras och låg nedsövd i 1,5 dygn, blev det en omtumlande upplevelse för hela familjen. Hugo, som redan tidigare gjort insamlingar för sjuka barn, bestämde sig för att starta en ny insamling – denna gång till hjärnforskningen.

– Jag tycker att det är viktigt att hjälpa svårt sjuka barn, säger Hugo.

Hugos första plan var att cykla från Lund till Göteborg för att samla in pengar till Hjärnfonden. Insamlingen hade redan börjat få in en del pengar under tiden då Hugo tränade inför utmaningen, men när det väl var dags att genomföra långcyklingen satte vädrets makter i form av storm och översvämningar stopp för cyklingen. Hugo fick tänka om.

– Jag blev såklart besviken först, men sen kom pappa på idén att jag skulle simma istället. Då blev jag glad igen eftersom jag tävlingssimmar själv på fritiden.

Istället för cykling blev det alltså en simutmaning – 10 000 meter på en dag. En enorm prestation för en tioåring, men Hugo hade en plan.



– Jag åt mycket pasta för att få energi och såg till att sova ordentligt.

Pappa Kenneth följde Hugos framfart i bassängen. Han är imponerad av sin son.

– Jag trodde att han skulle storkna efter tre, fyra kilometer, men det var först när han hade simmat 8 000 meter som han började säga att han var lite trött. Men sen kämpade han vidare. Det finaste var nog när vi frågade honom, mitt i alltihop, om han trodde att han skulle orka genomföra resten av utmaningen och han svarade: "Jag vet ju varför jag gör det här. För Sixten."

Hugos siminsats resulterade i att han samlade in 17 600 kronor. Pengarna kom från släkt, vänner och även från människor han aldrig träffat.

– Det kändes bra. Många andra simmare donerade pengar och jag blev till och med inbjuden till en maratonsimning av Elfsborgs simklubb, berättar Hugo.

Lillebror Sixten var också med och bidrog – han simmade två längder med armpuffar på. Hugo hoppas att pengarna han samlat in ska bidra till viktiga forskningsframsteg.

– Jag hoppas att forskarna får reda på något om hjärnan som de inte visste innan.

Och han har inga planer på att sluta. Sommaren 2025 ska Hugo under två dagar simma hela 20 000 meter på Eriksdalsbadet i Stockholm. Dubbelt så långt som den förra utmaningen. Och självklart startar han en ny insamling till Hjärnfonden då.

– Den här gången ska jag samla in ännu mer pengar, säger han.

Hans budskap till andra barn som vill hjälpa till är tydligt:

– Alla borde göra det här, för det hjälper forskningen väldigt mycket.

"Jag hoppas att forskarna får reda på något om hjärnan som de inte visste innan."

Foto: Privat

Cykelkraft

Cyklingen i Sverige minskar, trots dess positiva effekt på hjärnan. Genom samarbetet med Hjärnfonden vill Cykelkraft lyfta cyklingens värde och ge fler möjlighet att stödja hjärnforskningen.

– Att cykling är bra för kroppen är välkänt, men allt fler studier visar också på dess positiva effekter för hjärnan. Regelbunden fysisk aktivitet, särskilt i form av uthållighets- träning som cykling, bidrar till bättre kognitiv funktion, minskad stress och stärkt hjärnhälsa. Trots det cyklar endast elva procent av svenskarna dagligen, och bland barn och unga har cyklandet minskat med 40 procent sedan 90-talet.

Mot denna bakgrund har Cykelkraft valt att samarbeta med Hjärnfonden för att öka medvetenheten om cyklingens fördelar och stödja svensk hjärnforskning.

Som en del av samarbetet lanserades kampanjen Cykelminnet, för att påminna om cyklingens positiva effekter. Kampanjen bygger på insikten att många har starka minnen kopplade till cykling – från den första egna cykeln till långa turer i vacker natur eller vardagens pendling.

För Cykelkraft handlar samarbetet med Hjärnfonden om mer än att sälja cyklar – det handlar om att skapa cyklist. Företaget vill lyfta fram cykling som ett enkelt och effektivt sätt att få vardagsmotion och förbättra sin hälsa. På företagets arbetsplats märks skillnaden tydligt:

de som cyklar till jobbet upplever sig piggare och mer energifyllda under arbetsdagen.

Utöver synliggörandet av Cykelminnet i butikerna och möjligheten för kunder att ge en extra gåva till Hjärnfonden i kassan, både i butik och i e-handel, har Cykelkraft ambitionen att långsiktigt driva utvecklingen mot ökad cykling i samhället. Visionen är att fler aktörer inom cykelbranschen ska ansluta sig och bidra till hjärnforskningen.

Cykelkraft ser värdet i att samarbeta med ideella organisationer som Hjärnfonden, inte bara ur ett affärsperspektiv utan också för att bidra till ett större samhällsmål. För företaget handlar det om att skapa en folkrörelse kring cykling och hälsa.

– Att cyklingen minskar i Sverige är ett problem – men det går att vända. Vi vill att fler ser cykeln som ett naturligt inslag i vardagen och som ett sätt att investera i sin egen hälsa, säger Peter Arvidsson, VD för Cykelkraft.

Samarbetet är ett exempel på hur näringslivet och ideella organisationer kan samverka för att skapa en positiv samhällsutveckling – där fler cyklar och hjärnforskningen får bättre förutsättningar.



Kampanjpartner
Cykelkraft

Foto: Robin Pagnar

”Visionen är att fler aktörer inom cykelbranschen ska ansluta sig och bidra till hjärnforskningen.”

Ingalill och Anders

Att förlora ett barn förändrar allt.
För Ingalill och Anders blev
engagemanget i Hjärnfondens
Filantropiprogram ett sätt att
bevara Roberts minne.

När Ingalill och Anders först höll sin son Robert, född nio veckor för tidigt, visste de inte hur annorlunda livet skulle komma att bli. När Robert som sexåring fick diagnosen Aspergers syndrom fick hans noggrannhet och speciella intressen en förklaring. Med omgivningens stöd växte Robert upp till en snäll och livfull ung man. Hans stora intresse var bilar och han umgicks hellre med äldre generationer än med jämnåriga. Han tog körkort och jobbade på ICA Maxi i Nyköping.

Men allt förändrades när Robert vid 23 års ålder fick diagnosen hjärntumör. Hans mamma Ingalill minns dagen som om den var igår.

– Det var den 13 oktober 2014. Robert hade klagat på huvudvärk i ett par veckors tid och en dag ringde han mig på jobbet och sa "Mamma, jag har kräcks, och jag vet att det inte är magsjuka.

Roberts mamma och hans lillasyster Elin åkte med honom till akuten. Röntgensvaren visade en förändring inne i Roberts huvud och efter en ambulansfärd till Uppsala gjordes ytterligare undersökningar där två tumörer upptäcktes. Den ena satt så att den täppte till ryggmärgskanalen och var orsaken till huvudvärken.

Robert genomled många behandlingar, under två månaders tid bestrålades tumören 33 gånger samtidigt som han åt cellgifter. Kroppen tog mycket stryk men Robert behöll en kämpaglöd som inspirerade alla i hans närhet.

– Han sa alltid att han skulle klara det här, berättar Ingalill.

De nio åren med sjukdomen gav både familjen och Robert tid att leva, skratta och dela minnen – men också att förbereda sig för det ofattbara. I oktober 2023 tog tumören Roberts liv. För familjen var det en tid kantad av sorg. Innan han gick bort hade han visat en stark önskan om att pengarna från hans arv skulle gå till forskningen om hjärntumörer.

– Han hade tagit hjälp av sin kurator och skrivit den här lappen, säger Ingalill och visar fram ett utskrivet blad med texten: "Den dagen jag inte finns längre har jag ett starkt önskemål om att mina pengar ska skänkas för forskning av hjärntumörer."

Tack vare Roberts livförsäkring har familjen kunnat bidra till Hjärnfondens Filantropiprogram, där de valt att stödja forskning om immunterapi som behandling för hjärntumörer. Den nya tekniken kan i framtiden ge hopp åt andra som drabbas av samma diagnos som Robert.

– Det här var Roberts vilja. Det är vårt sätt att hedra hans liv, säger Roberts pappa Anders.

Som deltagare i Filantropiprogrammet har familjen fått möjlighet att träffa forskarna bakom projekten. Dessutom går pengarna direkt till det forskningsprojekt som familjen har valt att stödja.

Familjen hoppas att deras berättelse ska inspirera fler att bli en del av Hjärnfondens Filantropiprogram.

– För de som kan, så är det här ett så fint och bra sätt att bidra på, säger Anders.

Om Robert kunde se vad hans familj gör idag, är de säkra på att han skulle vara nöjd.

– Han skulle säga att det här är helt rätt sätt att använda pengarna, avslutar Elin.



Foto: My Matson

30 år av hjärnforskning

Hjärnfonden har stöttat livsviktig hjärnforskning sedan 1994. Runt tiden då organisationen grundades gjordes stora tekniska genombrott och nya revolutionerade metoder blev tillgängliga för att analysera gener, celler och hela den aktiva hjärnan.

Hjärnforskningen har sedan dess, i 30 år, tagit stora kliv framåt med nya upptäckter och helt ny kunskap – varav flera av dem har uppkommit i Sverige.

1995

Den första MS-behandlingen som kan påverka själva sjukdomen godkänns. Trots kraftiga biverkningar är den ett stort framsteg, då tidigare behandlingar bara kunde lindra symtom. Med tiden utvecklas en rad effektiva behandlingar mot MS med färre biverkningar.

1998

Svenska forskare* upptäcker att det bildas nya nervceller även i vuxna hjärnor. En stor nyhet – som ger hopp om nya behandlingar för exempelvis stroke och demens.

2006

Trombektomi, mekanisk borttagning av blodproppar vid stroke, introduceras i Sverige. Det är ett viktigt komplement till propplösande läkemedel. Tillsammans räddar behandlingarna många liv.

2013

Forskare lär sig att odla hjärnorganoider i provrör. De är som hjärnor i miniatyr, men saknar förmåga att tänka. Hjärnorganoiderna ger helt nya möjligheter att testa läkemedel mot neurologiska sjukdomar.

2020

En svensk forskargrupp* utvecklar en metod för att upptäcka Alzheimers sjukdom via blodprov. Metoden visar goda resultat hittills och kan förhoppningsvis snart börja göra stor nytta – både i vården och i sökandet efter nya behandlingar.

2023

En av världens första stamcellstransplantationer på en parkinsonpatient genomförs av svenska forskare*. Resultaten hittills är mycket lovande. Jag har fått tillbaka en kropp som känns som min, säger patienten.

Högkvalitativ hjärnforskning

Hjärnforskning räddar liv och stärker samhället. Men hjärnans skador, sjukdomar och funktionsnedsättningar står fortfarande för den största sjukdomsburden i Sverige. När vi lägger kraft bakom forskning kan vi förändra livet för fler. Nu är det hjärnans tur.

Många lever med sjukdomar, skador och funktionsnedsättningar kopplade till hjärnan och nervsystemet. Samtidigt vet vi för lite om hjärnans och nervsystemets grundläggande funktioner. Under de senaste trettio åren har stora framsteg gjorts inom hjärnforskningen, och det är tydligt att forskning leder till resultat.

Inom det medicinska området har forskningen lett till en bättre förståelse för de underliggande biologiska mekanismerna vid flera sjukdomar, skador och funktionsnedsättningar, bland annat MS, Parkinsons sjukdom, ALS och schizofreni. Nya behandlingar har introducerats för till exempel MS, stroke, bipolär sjukdom, epilepsi och migrän. Trots framstegen finns det fortfarande mycket kvar att göra. Många behandlingar bromsar endast sjukdomsförloppet eller minskar symtomen, och fungerar inte för alla patienter. För att förebygga och bota sjukdomar behöver vi förstå mer om hjärnan och nervsystemet, grundorsakerna till ohälsa och sjukdom, och hur vi bäst förebygger dem. Fortsatta satsningar krävs också för att förbättra diagnosmetoder och utveckla nya behandlingsalternativ.

Resultaten av hjärnforskning är viktiga även utanför det medicinska området. De bidrar med insikter om hur individer och samhällen kan främja hjärnhälsa och nå sin fulla potential. Hjärnforskningen påverkar också fält som psykologi, utbildning, sociologi, juridik och teknik. Trots betydande framsteg är kunskapsnivån fortfarande otillräcklig för att fullt ut kunna tillämpas i praktiken.

Sammantaget råder brist på kunskap om hjärnan, vilket begränsar möjligheterna att utveckla effektiva behandlingar och strategier för att förbättra hjärnhälsa på individ-, organisations- och samhällsnivå. Trots hjärnans betydelse är hjärnforskningen underfinansierad. Därför är det avgörande att fortsätta investera i hjärnforskning.

Hjärnfondens arbete med forskningsfinansiering syftar till att utveckla och förbättra diagnos- och behandlingsmetoder samt generera insikter som hjälper individer och samhällen att optimera sin hjärnhälsa och nå sin fulla potential. För att uppnå detta behövs en ökad förståelse för hjärnan och en ökad produktion av högkvalitativ hjärnforskning.

Vår strategi är att finansiera forskningsprojekt som håller hög kvalitet oavsett diagnosområde och som söker svar på de mest relevanta och fundamentala frågorna. Detta för att den grundläggande kunskapen om hjärnan och dess funktion är mycket begränsad men nödvändig för att bidra till långsiktiga förändringar i vård, behandling och förståelse av hjärnhälsa. Den är också fundamentet för att bidra till kunskap utanför det medicinska området.

Ett viktigt inslag i Hjärnfondens forskningsfinansiering är att den är forskarstyrd, vilket innebär att forskare själva identifierar forskningsfrågor och att kvaliteten på ansökningarna bedöms av andra forskare. Alternativet är att styra finansieringen mot i förväg definierade områden eller projekt, men detta kan påverka det fria kunskapssökande som legat bakom ett stort antal forskningsframgångar.

För att forskningsgenombrott ska komma individer och samhälle till del måste kunskapen kommuniceras och behandlingar och andra innovationer prioriteras och implementeras.

Sammantaget är vi övertygade om att finansiering av högkvalitativ forskning skapar positiva effekter för folkhälsan, individens välbefinnande och deras förmåga att växa.

Utdelade medel till forskningsprojekt

Årliga beviljande medel har vuxit kraftigt över tid. 2024 beslutade Hjärnfonden om att dela ut närmare 154,4 miljoner kronor till hjärnforskning i Sverige, vilket kan jämföras med 14 miljoner kronor 2010. Totalt, sedan starten 1992 har Hjärnfonden delat ut över 1,1 miljard kronor. Under våren beslutade Hjärnfonden att dela ut

medel till 73 forskningsprojekt vid landets universitet och högskolor och under hösten beslutades om en extra utdelning till ytterligare 12 projekt. Totalt under året fick 37 forskare ta emot ettåriga bidrag, 29 forskare fick ta emot tvååriga bidrag och 19 forskare fick ta emot tre-åriga bidrag.

	Bidragsform	Utdelad summa (mnkr)	Antal projekt
2024	Forskningsbidrag	133,5	73 st
	Extra utdelning forskningsbidrag	7,2	12 st
	Bidrag till postdoktoral anställning*	13,7	7 st
	Totalt 2024	154,4	
2023	Forskningsbidrag	134,1	95 st
	Postdoktoralt stipendium	6	10 st
	Totalt 2023	140,1	
2022	Forskningsbidrag	120,4	99 st
	Alzheimerutlysning	20	6 st
	Postdoktoralt stipendium	7,2	12 st
	Totalt 2022	147,6	
2021	Forskningsbidrag	126,2	90 st
	Postdoktoralt stipendium	7,2	12 st
	Totalt 2021	133,4	
2020	Forskningsbidrag	83,9	78 st
	Postdoktoralt stipendium	6,0	10 st
	Totalt 2020	89,9	

Fördelning av antal beviljade år av forskningsbidrag per utlysning

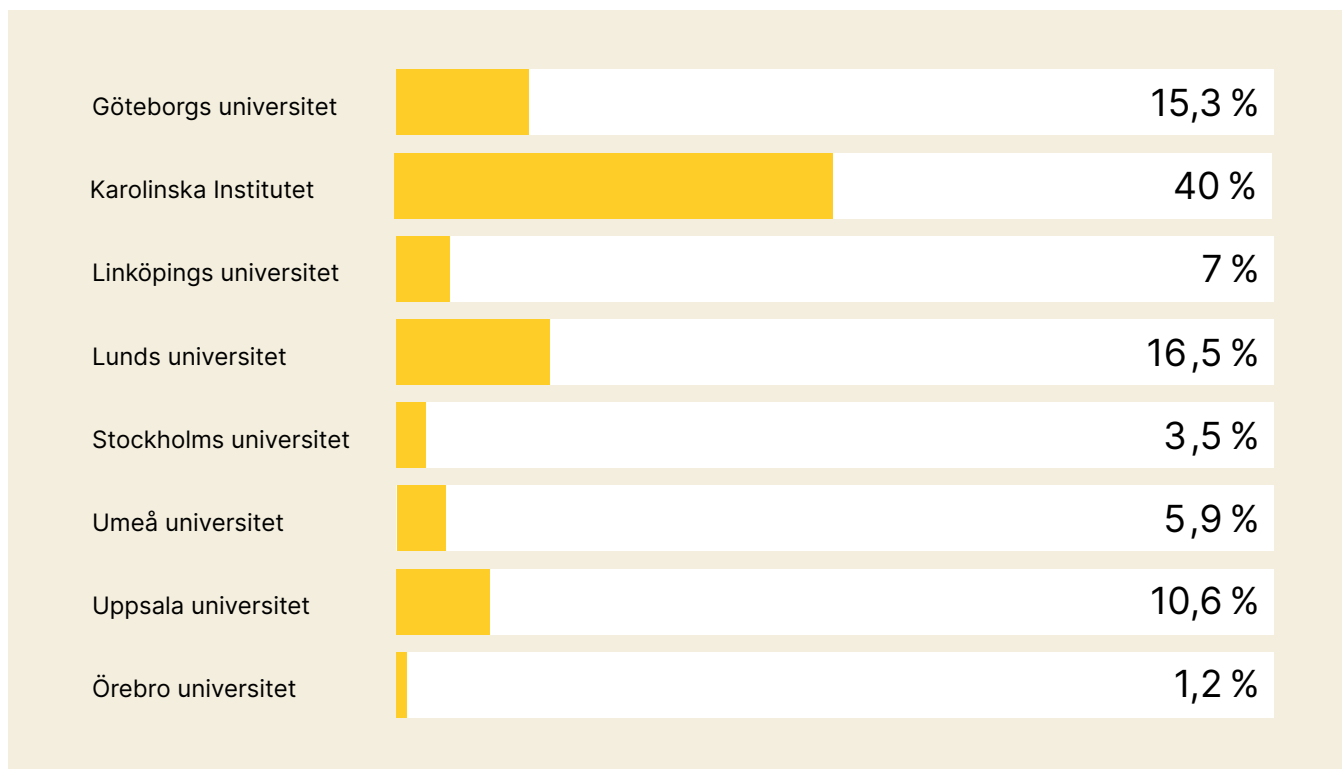
2024	1-åriga projekt	37 st**	2021	42 st	37 st**
	2-åriga projekt	29 st		34 st	29 st
	3-åriga projekt	19 st		14 st***	19 st
2023	1-åriga projekt	41 st	2020	1-åriga projekt	41 st
	2-åriga projekt	40 st		2-åriga projekt	41 st
	3-åriga projekt	14 st		3-åriga projekt	
2022	1-åriga projekt	51 st			
	2-åriga projekt	37 st			
	3-åriga projekt	11 st			

*Postdoktorala anställningar ersatte postdoktorala stipendier.

** Extra utdelning forskningsbidrag 12 st projekt inkluderad.

*** Vetenskapliga nämnden började bevilja 3-årigt stöd år 2021.

Fördelning av forskningsbidrag mellan lärosäten



Postdoktorala anställningar till framtidens hjärnforskare

Hjärnfonden har sedan 1995 delat ut postdoktorala stipendier till nydisputerade hjärnforskare. Under de senaste åren har antalet sökande sjunkit och vilket lett till ett behov av att se över villkoren för bidragsformen stipendium. Hjärnfondens styrelse fattade våren 2023 därför beslut om att frångå utdelning av stipendier vilket innebär att utlysningen av våren 2023 därmed blev Hjärnfondens sista.

Stödet förnyades våren 2024 genom att Hjärnfonden istället utlyste bidrag för postdoktorala anställningar. En anpassning till moderna villkor för stöd till nydisputerade forskare. Hjärnfondens nya forskningsstöd innebär att

nyligen disputerade forskare inom neuroområdet kan söka bidrag för en postdoktoral anställning i upp till tre år med forskningsarbete på heltid. Anställningsbidraget skapar förutsättningar för fortsatt forskning i Sverige eller utomlands.

Stödet vänder sig till sökande med svensk doktorexamen (Ph.D.) som disputerat vid ett svenskt universitet. Doktorsexamen ska inte vara äldre än fem år vid ansökningstillfället men undantag medges för till exempel AT-tjänstgöring eller föräldraledighet. För de sökande finns tre valbara alternativ av bidrag.

Fördelning av postdoktorala anställningar

Vald bidragsform	Lärosäte	Antal projekt
Svensk postdoktor, bidrag till lön	Stockholms universitet	1 st
	Göteborgs universitet	1 st
	Karolinska Institutet	2 st
Klinisk postdoktor, bidrag till lön	Karolinska Institutet	1 st
Utländsk postdoktor, personligt stipendium	Uppsala universitet	1 st
	Karolinska Institutet	1 st

Så går det till

Utllysningen av Hjärnfondens forskningsbidrag och postdoktorala anställningar genererar hundratals kvalificerade ansökningar från forskare och stipendiater runt om i Sverige. Antalet beviljade forskningsbidrag och anställningar styrs av summan insamlade medel och Vetenskapliga nämndens kvalitetskrav samt godkännande.

Vetenskapliga nämnden består av 29 av landets främsta forskare inom neurovetenskap. Tillsammans representerar de Sveriges sex större medicinska fakulteter Vetenskapliga nämnden gör gemensamt en sakkunnig, oberoende och kollegial granskning och bedömning av det forskningsprojekt som varje ansökan gäller. Nämndens viktigaste uppgift är att granska alla ansökningar och tilldela de allra bästa forskarna inom sitt område Hjärnfondens årliga forskningsbidrag och postdoktorala anställningar. Under 2024 utökades antalet ledamöter från 24 till 29 för att möta det ökande antalet inkomna projektansökningar.

Alla forskningsprojekt redovisas och granskas av en anställd på Hjärnfonden med kunskap och erfarenhet inom hjärnforskning för att säkerställa att projektet utförts enligt forskningsplan i ansökan. Anvisningar för vetenskaplig och ekonomisk redovisning finns på Hjärnfondens hemsida. I strävan att förbättra förutsättningarna för ännu mer framgångsrik hjärnforskning i Sverige intensifierar Hjärnfonden sitt arbete för att kunna dela ut mer medel, påverka statens fördelning av forskningsmedel och ställa ännu högre kvalitetskrav på forskningen.

Forskningsutvärdering

Ett av Hjärnfondens mål är att stärka högkvalitativ forskning. För att följa upp detta gjorde Hjärnfonden tillsammans med Lumell Associates AB våren 2024 en utvärdering av den forskning som Hjärnfonden finansierat från 2010 och framåt.

Forskningsutvärderingen visar att Hjärnfonden är en viktig finansiär av högkvalitativ forskning med osedvanligt hög kvalitet på den forskning som erhåller finansiering.

Sedan 2010 har Hjärnfondens forskningsfinansiering resulterat i över 3 500 publicerade originalartiklar där Hjärnfonden angetts som finansiär. Sedan år 2021 har över hälften av samfinansieringen varit internationell. Tittar man särskilt på National Institute of Health (NIH) eller European Research Council (ERC) så har dessa samfinansierat över 40 procent av artiklarna efter år 2021, vilket visar på god kvalitet då forskning som får finansiering från dessa organisationer ligger i framkant och står sig väl i hård konkurrens.

Utvärderingen visade också att originalartiklar som anger Hjärnfonden som finansiär håller hög kvalitet överlag. Ett sätt att mäta kvalitet är genom toppciteringar, artiklar som exempelvis rankas topp en procent inom sitt fält och publikationsår sett till antal citeringar. För de topp en procent citerade artiklarna står sig Hjärnfondens finansierade artiklar starkt där över tre procent av dessa är toppciterade. Bland Hjärnfondens finansierade forskare ligger flera långt framme i sitt fält – 91 forskare med över 10 procent* toppciteringar 2013-2022.

Analysen visade även på ett antal potentiella utvecklingsområden där ett möjligt behov att möta upp med forskningsfinansiering framöver kan finnas.

* Författare med ≥ 10 publicerade artiklar.

Not: Toppcitering räknas som topp en procent mest citerade artikel inom sitt fält och publikationsår

Exempel på forskningsframgångar finansierade av Hjärnfonden 2024

Forskningsbidrag som Hjärnfonden delar ut idag ger ofta effekt flera år senare. Här följer exempel på vetenskapliga publikationer från 2024 där Hjärnfonden står som finansiär.

Alzheimers sjukdom

Nytt diagnostiskt test prövas i primärvården

Ett blodprov som tidigare visat sig vara lika träffsäkert som ryggvätskeprov för att diagnostisera Alzheimers sjukdom har nu testats inom sjukvården. Studien som har letts av forskare vid Lunds universitet visar att blodprovet kan identifiera Alzheimers sjukdom med 90 procents säkerhet, även inom primärvården.

Varje år får ca 20 000–25 000 svenskar Alzheimers sjukdom. Vid särskilda minnesmottagningar finns avancerade metoder som PET-kamera och ryggvätskeprov för att ställa diagnos men behovet av enklare och snabbare metoder som kan användas i primärvården är stort.

Blodprovet som testats, mäter nivåerna av fosfo-tau217, en biomarkör som succesivt ökar i takt med att sjukdomen fortskrider. Tidigare studier har visat att biomarkören kunde kopplas till sjukdomsutvecklingen vid alzheimer; försämrade kognitiva förmåga och den förlust av hjärnvävnad som är typisk för den tidiga fasen av Alzheimers sjukdom.

I den här studien undersöktes 1213 patienter med minnesproblem – 515 inom primärvården och 698 vid specialistkliniker. Blodprovet jämfördes med ryggvätskeprov, och resultaten bekräftade dess höga tillförlitlighet.

Dessutom var blodprovet betydligt mer träffsäkert än läkarnas kliniska bedömningar, som hade en träffsäkerhet på 61 procent inom primärvården och 73 procent på specialistkliniker.

Nästa steg är att ta fram kliniska riktlinjer för hur blodprovet ska användas i vården. Forskarna tror att provet kan börja användas på minneskliniker relativt snart. Inom ett till två år förväntas det införas även i primärvården, vilket kan underlätta tidig diagnos och möjliggöra snabbare tillgång till nya sjukdomsbromsande behandlingar.

Amyotrofisk lateralskleros (ALS)

Nytt läkemedel godkänt

Ett nytt läkemedel, Qalsody som bromsar sjukdomsutvecklingen av ALS har godkänts i EU. Qalsody innehåller den aktiva substansen tofersen och är ett läkemedel för behandling av personen med en typ av ALS som orsakas av en mutation (defekt) i den gen som ansvarar för att producera enzymet superoxiddismutas 1 (SOD1). Substansen minskar produktionen av det sjukdomsframkallande proteinet SOD1.

ALS är namnet på en grupp neurodegenerativa sjukdomar där de nervceller i hjärnan, hjärnstammen och ryggmärgen som kontrollerar musklerna dör. Det leder i sin tur till muskelförtvining och förlamning. Det finns idag ingen botande behandling av ALS men det nya läkemedlet ger hopp om att sjukdomen kan bromsas.

ALS är en ovanlig sjukdom, i Sverige finns det uppskattningsvis 950 personer som har sjukdomen. Ungefär fem till sex procent av alla ALS-patienter har en form av sjukdomen som orsakas av en mutation i SOD1-genen. Det finns 16 olika ställen på SOD1-genen där mutationer orsakar olika typer av ALS-sjukdom. Än vet man inte om Qalsody fungerar mot dem alla, här pågår intensiv forskning.

Hjärnfonden har medfinansierat läkemedelsprövningarna av Qalsody i Sverige och har också bidragit till många forskningsgenombrott inom ALS-forskningen vid bland annat Umeå universitet.

Kronisk smärta

Kartläggning av de nervceller som är aktiva vid smärta

Det behövs fler effektiva och säkra behandlingar för de miljontals människor världen över som lider av kronisk smärta. Dagens behandlingsalternativ har begränsad effekt och är förknippade med allvarliga biverkningar, inklusive beroende. Ny forskning vid Karolinska Institutet och Linköpings universitet kan lägga grunden för nya terapier.

Forskare vid Karolinska Institutet har utvecklat en ny omfattande kartläggning av genetisk aktivitet för att förstå orsakerna till kronisk smärta. Studien fokuserar på de komplexa mekanismerna bakom neuropatisk smärta som kan uppstå efter nervskador.

Genom kartläggningen har forskarna skapat en detaljerad karta över de nervceller som är involverade i kronisk smärta. De har också kunnat "zooma in" på enskilda celler och se deras förändringar när smärtan utvecklas.

Det har lett till en viktig upptäckt. Forskarna fann att en liten grupp nervceller som reagerar på smärta börjar åldras för tidigt, eller bli "senescenta", vid kronisk smärta. Detta verkar vara en viktig drivkraft bakom smärtan, något som tidigare inte var känt.

Tack vare fynden har forskarna kunnat använda läkemedel som är riktade mot den här typen av celler i experiment på försöksdjur. Resultaten är lovande; efter behandling såg forskarna en fullständig återhämtning från smärtbeteenden utan några negativa biverkningar.

Nya proteinmål för smärtlindring

Forskare vid Linköpings universitet har nyligen identifierat en specifik plats på ett protein som reglerar styrkan på smärtsignaler som leds genom nervsystemet.

Upptäckten öppnar upp för utveckling av mer effektiva läkemedel mot kronisk smärta med färre biverkningar.

Smärtsignaler i vårt nervsystem överförs främst som elektriska impulser, men vid vissa kritiska punkter omvandlas dessa impulser till biokemiska signaler. När en elektrisk signal når slutet på en nervcell, omvandlas den till kalcium, vilket gör att signalämnen frigörs. En typ av proteiner, så kallade kalciumkanaler är speciellt intressanta. De känner av elektriska signaler och öppnas för att låta kalcium flöda in i nervcellen.

Forskarna i Linköping har fokuserat på en sådan kalciumkanal, CaV2.2 som spelar en central roll i överföringen av smärtsignaler. Vid kronisk smärta blir den mer aktiv.

Det finns läkemedel, bland annat opioider, som blockerar CaV2.2-aktiviteten och därmed dämpar smärtsignalerna från känselnervceller till hjärnan men de ger svåra biverkningar.

Genom att studera hur opioider påverkar jonkanalen hittade forskarna en specifik del av den stora kalciumkanalen som nästa generations läkemedel kan riktas mot för att dämpa smärtan på liknande sätt som opioider.

Upptäckten kan möjliggöra utvecklingen av läkemedel som finjusterar kanalens aktivitet istället för att helt blockera den, vilket kan leda till bättre smärtlindring med färre biverkningar.



Sömn

Dålig sömn ökar risken för typ 2-diabetes

Vuxna som bara sover tre till fem timmar per natt har en ökad risk att utveckla typ 2-diabetes, enligt en ny studie från Uppsala universitet. Studien visar också att en hälsosam kost inte kan fullt ut kompensera för kronisk sömnbrist.

Forskarna har undersökt kopplingen mellan sömnbrist och typ 2-diabetes, en sjukdom som påverkar kroppens förmåga att hantera blodsocker och som drabbar över 462 miljoner människor globalt. Sjukdomen kan leda till allvarliga komplikationer, särskilt skador på nerver och blodkärl, vilket gör den till ett växande folkhälsoproblem.

I studien analyserades data från UK Biobank, en av världens största befolkningsdatabaser, där nära en halv miljon briter kartlagts genetiskt och svarat på frågor om

hälsa och livsstil. Forskarna följde deltagarna under en tioårsperiod och fann att en sömntid på tre till fem timmar per natt var kopplad till en högre risk att utveckla typ 2-diabetes.

Hälsosamma kostvanor som grönsaker och frukt ledde däremot till en lägre risk att utveckla sjukdomen, men även personer som åt hälsosamt men sov mindre än sex timmar per dygn löpte fortfarande en högre risk för typ 2-diabetes.

Effekterna av sömnbrist varierar från person till person beroende på faktorer som genetik och individuellt sömnbehov.

Multipel skleros (MS)

Fyra olika hjärncellsprofiler

Ett internationellt forskarlag, där forskare från Karolinska Institutet ingår, har kartlagt genuttryck i hjärnceller hos personer med MS. Deras resultat kan bana väg för mer individanpassad behandling av sjukdomen.

MS är en kronisk inflammatorisk sjukdom i det centrala nervsystemet, det vill säga hjärnan och ryggmärgen. Cirka 20 000 svenskar lever med MS och av dem är 70 procent kvinnor.

Vid MS angriper det egna immunförsvaret strukturer i hjärnan. Sjukdomen ger ofta skovvisa symtom i form av bland annat känselrubbingar, trötthet, svårigheter att gå och hålla balansen.

Symtomen varierar och vissa personer har mycket mer funktionsnedsättning än andra.

Dagens behandlingar riktar sig mot immunceller i blodet och är effektiva i sjukdomens tidiga skede, men för patienter med mer avancerad MS behövs terapier som påverkar hjärncellerna direkt.

För att bättre förstå sjukdomens påverkan på cellerna i hjärnan har forskarna analyserat hjärnvävnad från avlidna MS-patienter. Studien omfattar mer än en halv miljon hjärnceller och har resulterat i en detaljerad "atlas över MS-hjärnceller" på enskild cellnivå.

Forskarna identifierade fyra distinkta grupper av MS-patienter baserat på vilka gener som var aktiva i deras hjärnceller. Forskarna tror att de olika grupperna kan svara olika på behandlingar beroende på vilken grupp de tillhör och visar på vikten av att ta fram individanpassade behandlingsalternativ.

Hittills har de fyra grupperna identifierats genom analys av avlidna personers hjärnvävnad. Nästa steg blir att hitta sätt att upptäcka dem via blodprov. Om det går att klassificera MS-patienter med hjälp av blodtester, kan man skraddarsy kliniska provningar och på sikt ge rätt behandling till rätt person.

Stroke

Hur och när vi motionerar spelar roll

Det är välkänt att fysisk aktivitet ger stora hälsofördelar, bland annat minskar risken för stroke. Forskning från Göteborgs universitet visar att hur och när vi rör oss är avgörande för hälsofördelarna. Fysisk aktivitet i vardagen, som arbete och hushållssysslor, ger inget skydd mot stroke. Däremot har motion på fritiden och aktiv transport, som promenader och cykling, en positiv effekt.

Varje år drabbas ungefär 25 000 svenskar av stroke – nästan var fjärde dör och många fler får svåra men. Stroke är ett samlingsnamn för hjärnskador som orsakas av att en propp eller blödning försämrar syre och energitillförseln till hjärnan. Utan syre och näring dör 1,9 miljoner nervceller per minut.

I studien från Göteborgs universitet följdes 3 614 personer i Västra Götaland under 20 år. 269 av deltagarna drabbades av stroke. Tre månader efter insjuknandet var 120 antingen avlidna eller beroende av hjälp i vardagen.

Forskarna samlade in data om fysisk aktivitet via frågeformulär och en del personer fick bära en rörelsemätare. Resultaten visade enbart samband mellan stroke och fysisk aktivitet på fritiden och vid transport, men inte med fysisk aktivitet under arbetsdagen eller hemmet.

Forskarna tror att en möjlig anledning till att fysisk aktivitet under arbetsdagen inte hade en positiv effekt kan bero på att fysiskt tunga arbeten är ofta förenade med stress, liten möjlighet till återhämtning, luftföroreningar och generellt sämre socioekonomiska förutsättningar.

Personer som utförde lätt fysisk aktivitet på fritiden, som promenad eller cykling minst fyra timmar per vecka, och de som utförde mer ansträngande aktiviteter som att springa, simma eller spela tennis minst 2–3 timmar per vecka hade 40 procents lägre risk för stroke jämfört med de som var inaktiva. Cykling 20–40 minuter om dagen, exempelvis till och från arbete, resulterade i 30 procents lägre risk för stroke jämfört med de som inte var aktiva i transport. Dessutom visade resultaten att de som var mest aktiva hade lägre risk att drabbas av svår stroke.

Att uppmuntra vardagsmotion genom exempelvis promenader och cykling och genom fysisk aktivitet på fritiden kan vara en effektiv strategi för att minska strokeincidensen och förbättra prognosen för de drabbade.

Genterapi bromsar ALS

Forskare vid Umeå universitet har uppnått ett genombrott inom ALS-forskningen. Genom att använda en ny genterapimedisin har de lyckats bromsa sjukdomsförloppet hos en patient med en aggressiv form av ALS.

– Jag ser detta som ett genombrott för den forskning vi har bedrivit i drygt 30 år vid Umeå universitet och Norrlands universitetssjukhus. Vi har aldrig tidigare sett så här bra resultat med någon behandling mot ALS, säger Peter Andersen, överläkare i neurologi och professor vid Institutionen för klinisk vetenskap vid Umeå universitet.

ALS är en nervsjukdom som bryter ner främst motoriska nervceller, vilket leder till muskelsvaghet, förlamning och till slut andningssvikt. Sjukdomen börjar ofta med svaghet i en kroppsdel och sprider sig gradvis.

Aggressiv form av ALS

Forskarna i Umeå lyckades bromsa sjukdomsförloppet hos en svensk patient med en särskilt aggressiv form av ALS med hjälp av ny genterapimedisin. Efter att ha blivit diagnostiserad fick patienten ingå i en fas 3-studie, VALOR-studien, med det experimentella läkemedlet tofersen från läkemedelsbolaget Biogen. Fortfarande, nästan fem år senare, kan patienten gå i trappor, resa sig

från en stol, äta och tala obehindrat och leva ett socialt aktivt liv. Något han inte kunnat utan det nya läkemedlet.

Patienten tillhör de få procent som har en ALS-sjukdom som beror på en mutation i SOD1-anlaget. SOD1-mutationer orsakar felveckning och ihopklumpning av SOD1-protein i motornervceller.

– Tofersen fungerar genom att sätta sig som ett hänglås på genen och förhindrar att det sjukdomsframkallande proteinet bildas, säger Peter Andersen.

Men det är inte bara en mutation på ett ställe i SOD1-genen som orsakar ALS; sedan 1993 har Umeågruppen hittat 16 olika mutationer i SOD1-genen hos ALS-patienter i Sverige. Mutationerna orsakar olika typer av ALS-sjukdom. Och än vet man inte om tofersen fungerar mot dem alla då bara ett fåtal patienter fick medverka i tofersen studierna. Här behövs mer forskning.

Genetisk predisposition

Patienten, "Niklas", kommer från en familj med genetisk predisposition för den här typen av ALS. Han började visa tidiga symtom på sjukdomen för fem år sedan.

Känseln testas med nål. Upplevs sticket som vasst är känseln intakt.



Foto: Edith Camilla Svensson

– Vi hade tidigare varit i kontakt med familjen då en annan person i släkten insjuknade i ALS och hen donerade ett forskningsblodprov som skickades till Umeå. I detta prov hittade vi en SOD1-genmutation, berättar Peter Andersen.

Forskarna åkte då och besökte familjen. Där fick de träffa hela familjen samt ta forskningsblodprov även från friska personer i släkten för att jämföra med forskningsprovet från den ALS-sjuka. Bland dem som då donerade ett prov fanns Niklas.

Efter mötet föll dock blodprovet och den eventuella genetiska predispositionen i glömska hos Niklas. Han tog aldrig reda på resultatet.

– Jag tänkte aldrig tanken att jag skulle drabbas, berättar Niklas.

Men i januari 2020 så upptäckte han att musklerna snabbt hade blivit svaga.

– Han kontaktade oss direkt och diagnosticerades med tidig ALS sjukdom här på neurologen på Norrlands universitetssjukhus (NUS) i Umeå, säger Peter Andersen.

Besöket skedde utan remiss för att spara tid – och anslaget från Hjärnfonden bidrog till att betala hans undersökningar på NUS.

– Jag slungades in i en mardröm som man inte kan vakna ur. Det var inga roliga tankar jag hade. Jag mådde riktigt dåligt, var bara hemma och grät, säger Niklas.

Men forskarna lyckades få med Niklas i den då pågående fas-3-studie av läkemedlet tofersen.

Injektioner i ryggmärgsvätskan

Behandlingen innebär att Niklas, sedan drygt fyra år tillbaka, får injektioner av tofersen i ryggmärgsvätskan en gång i månaden.

– Det gör lite ont, särskilt om de råkar träffa en nerv, men det går bra. Det är ett lågt pris, säger Niklas.

För Niklas har medicinen fungerat exceptionellt bra. När han startade behandlingen var neurofilament L-nivåerna, biomarkören för nervcellsnedbrytning, mycket höga. Idag har värdena reducerats med nästan 90 procent och gått ner till normalvärden. Niklas lever idag ett aktivt och självständigt liv, som familjefar med två små barn.

– Forskarna säger att de aldrig har sett något likande i Sverige. Detta är ju så nytt att de vet inte riktigt vad som händer i kroppen, om sjukdomen bromsas eller om den till och med går tillbaka, säger Niklas.

Forskning som räddar liv

Hjärnfondens givare har varit med och stöttat Peter Andersens forskning sedan 1998, bland annat genom att medfinansiera läkemedelsprövningarna av tofersen i Sverige. Också genom att finansiera bygget av en biobank med blodprov från 17 000 patienter och deras anhöriga.

Just nu pågår också två andra läkemedelsstudier i Umeå, båda med lovande resultat. En av dem, ATLAS-studien, handlar om att förebygga att ALS bryter ut.

– Det är oerhört viktig forskning och den första studie i världen med syftet att förebygga ett insjuknande i ALS. Friska personer som är anlagsbärare av vissa SOD1-sjukdomsanlag med mycket hög risk att drabbas av ALS kan medverka i denna studie om de kvalificerar sig. De får då tofersen i förebyggande syfte, säger Peter Andersen.

Målinrikta mot ALS-gener

Tofersen är en så kallad antisens-oligonukleotid, ASO. ASO:s är syntetiska DNA- eller RNA-strängar som binder till mRNA för att blockera proteinproduktion eller påverka genuttryck. De används inom forskning och medicin, särskilt för behandling av genetiska sjukdomar. Förhoppningen är att man nu ska kunna fram andra ASO:s som riktar mot andra kända ALS-gener.

– Ett mycket viktigt resultat av tofersen-studierna är att de visar att det går att behandla ALS. Vi kan direkt mäta en effekt av läkemedlet på SOD1 i ryggmärgsvätskan och på patientens muskelstyrka och andningsförmåga och välbefinnande. Tofersens framgångar inspirerar andra läkemedelsbolag till att ta fram kanske ännu bättre läkemedel mot SOD1-ALS och andra typer ALS-sjukdomar. Det pågår en febril aktivitet inom forskningsfältet, och det känns väldigt hoppfullt, säger Peter Andersen.

Vilken roll har Hjärnfonden spelat för din forskning?

– Utan Hjärnfonden hade vi inte varit där vi är idag. Och Niklas hade inte varit där han är idag, säger Peter Andersen.

Patienten själv, Niklas, är oerhört tacksam över att ha fått livet tillbaka.

– Jag är lite tröttare på dagarna och har inte samma energi som innan, men mitt liv är gott. Det är jag så otroligt tacksam för. Idag har jag ett jättestort hopp om framtiden och känner mig stark och stabil. Jag tror inte längre att ALS ska ta mitt liv, säger han.

Niklas heter egentligen någonting annat.

Hjärnfondens stipendiater

Patricia Hägglund och Darko Sarovic
är två av de forskare som fick
Hjärnfondens postdoktorala stipendium
2023. Här berättar de vad stödet
betyder för deras forskning.

Patricia Hägglund,
Umeå universitet
Stipendiat

Cecilia Möрман utvecklar nya behandlingsmetoder för Alzheimers sjukdom. För att kunna göra det undersöker hon de kemiska processer som ligger bakom att sjukdomen utvecklas.

Cecilia och hennes forskargrupp undersöker hur proteiner associerade med Alzheimers sjukdom, såsom tau-proteinet, avviker från sin normala funktion. Hur de bildar olösliga ansamlingar, aggregat, samt även flytande ansamlingar, kondensat, i hjärnan hos patienter och hur de så kallade hjälparproteinerna, chaperonerna, samspelar med dessa processer. Hypotesen är att dessa tau-kondensat och proteinaggregat i tidiga stadier kan vara avgörande för Alzheimers sjukdom och att andra molekyler kan påverka denna process.

En central del i projektet är att undersöka hur hjälparproteinerna kan motverka taus aggregering och därmed Alzheimers sjukdom.

Vad innebär det här stipendiet för dig?

– Det här stipendiet betyder oerhört mycket för mig och min forskning och bidrar till att det här projektet kan bedrivas. Grundforskning tar tid och det behövs resurser. På ett personligt plan är det en ära att få ta emot detta stipendium från Hjärnfonden. Det ger mig möjligheten att ha en akademisk karriär här och nu samt även en chans till fortsatt forskning framöver.

Darko Sarovic,
Göteborgs universitet
Stipendiat

Barn med autism och autistiska drag kan stöta på utmaningar när det gäller social interaktion. Darko Sarovic har utvecklat en metod för att scanna flera hjärnor samtidigt och sedan använda resultaten för att studera hjärnaktivitet och interaktion mellan barn och deras föräldrar.

Han leder två forskningsprojekt vid Harvard Medical School och Massachusetts General Hospital som använder hyperscanning, en teknik för att samtidigt mäta hjärnaktivitet hos flera personer under interaktion. I det första projektet utvecklar forskarna en ny hyperscanning-metod som gör det möjligt för fler laboratorier att använda tekniken genom att använda befintlig MEG-EEG-utrustning. I det andra projektet undersöks hjärnaktiviteten hos barn med och utan autism och deras föräldrar för att förstå hur svårigheter i social kommunikation återspeglas i hjärnans synkronisering och samarbete.

Vad betyder det här stipendiet för dig?

– Stipendiet har en enorm betydelse för mig, eftersom jag inte skulle ha kunnat fortsätta med mina forskningsprojekt i USA utan det. Det frigör mer tid från mitt kliniska arbete, vilket gör att jag kan driva forskningsprojekten framåt. Dessutom ger det mig betydande stöd i min strävan efter att bli docent.



Lars Olson

En av Hjärnfondens grundare
och en drivkraft för svensk
hjärnforskning.

År 1992 var Lars Olson med och bildade Riksföreningen mot hjärnsjukdomar, en organisation som redan året därpå omvandlades till Stiftelsen Hjärnfonden. Redan från start var han en av de mest engagerade krafterna bakom Hjärnfondens arbete, och i över 30 år har han varit en nyckelperson i styrelsen – varav sex år som ordförande. Under sin tid i Hjärnfonden har Lars, genom sin djupa kunskap om hjärnan och forskningen kring den, lagt grunden för den organisation vi ser idag.

Lars Olson är professor i neurobiologi vid Karolinska Institutet och har i sin forskning framför allt fokuserat på neurodegenerativa sjukdomar och hjärnans plasticitet. Men hans engagemang för hjärnforskning har sträckt sig långt utanför laboratoriet. Hans arbete i Hjärnfonden har haft en avgörande betydelse för att svensk hjärnforskning ska få de resurser och den uppmärksamhet den förtjänar. Att bygga upp en stabil finansiering för forskning har varit en av Lars hjärtefrågor. Under hans tid som ordförande lades grunden för den tillväxt och utveckling som sedan följde, som gett forskare i hela Sverige bättre möjligheter att bedriva banbrytande studier om hjärnan.

– Lars var den sammanhållande länken i Hjärnfonden. Han var med och startade stiftelsen och han tog stort ansvar genom att sitta kvar i styrelsen under alla år. Han såg till att Hjärnfonden blev till och sedan fortsatte att växa, säger Peter Thelin, Hjärnfondens nuvarande ordförande.

Men Lars har inte bara varit en strateg och forskningsförespråkare, utan också en principfast och långsiktig ledare. En av de saker han värnat om mest har varit att Hjärnfonden ska vara en oberoende och transparent organisation, där de insamlade medlen går direkt till forskningen. Han har också varit en stark röst för folkbildning och kunskapsspridning, något som bland annat resulterade i boken Hjärnan, som gav en bred publik insikt i svensk hjärnforskning.

– Lars var stiftelsens ordningsman. Han såg till att saker och ting verkligen var underbyggda när de skulle göras, när beslut skulle fattas, berättar Peter Thelin. Och hans lojalitet var ovärderlig, liksom hans enorma intresse och kunskap inom neurologisk forskning.

När Lars nu lämnar styrelsen efter 32 år är det en era som går i mål. Han lämnar efter sig en organisation som har vuxit till en av Sveriges viktigaste aktörer inom hjärnforskning och hjärnhälsa.

Tack, Lars, för din outtröttliga insats för hjärnforskningen och för Hjärnfonden. Din kunskap, ditt ledarskap och ditt engagemang har förändrat framtiden för forskningen – och för alla de människor som påverkas av hjärnans sjukdomar.



Foto: Camilla Svensk



Hjärnor som når sin fulla potential

Hjärnfonden vill att varje människa och varje hjärna, får plats och tar plats. Hur kan vi som individer på bästa sätt hantera det samhälle vi lever i utifrån våra förutsättningar? Hjärnfondens mål är att alla hjärnor ska kunna nå sin fulla potential.

Vår hjärna spelar en allt större roll i våra liv och utmanas samtidigt mer än någonsin. Att leva i vårt moderna samhälle innebär att ta in stora mängder information, använda teknik i stor omfattning, utföra flera uppgifter samtidigt och lösa komplexa problem. Detta ställer höga krav på hjärnan och kan leda till överbelastning och mental trötthet.

Vår livsstil har bidragit till ökade stressnivåer, minskade möjligheter till fysisk aktivitet, social isolering och en ökad kognitiv belastning. Detta har också visat sig påverka det allmänna välbefinnandet och hjärnhälsan negativt. Dessutom öka risken för sjukdom såsom ångest, depression, stressrelaterade sjukdomar och hjärtsjukdom.

Många lever också med en skada, sjukdom eller funktionsnedsättning som påverkar välbefinnande och hjärnan och nervsystemets funktion. Eller är närstående till någon. Det påverkar också livet.

Hjärnfondens arbete syftar till att alla hjärnor ska nå sin fulla potential. För det krävs kunskap hos individer om hur de ska agera utifrån sina hjärnors behov, möjligheter och förutsättningar. Det krävs också ökad kunskap om hur vi bemöter och agerar gentemot varandra. Idag har många begränsad kunskap om hjärnans betydelse i vardagen, och personer med hjärndiagnoser samt deras anhöriga upplever ofta att deras situation inte lyfts eller tas på allvar.

Vi vill att fler personer gör beteende- och livsstilsförändringar som gynnar deras välbefinnande och hjärnhälsa, och att fler bemöts med respekt och förståelse, oavsett hjärna. Detta kan innebära att göra hälsosamma val, söka vård i tid och arbeta hållbart utifrån ett hjärnperspektiv. Det kan också innebära att bemöta en vän på ett annat sätt eller att som chef fatta beslut baserat på en persons behov.

För att uppnå våra mål behöver vi tillgängliggöra relevant och lättillgänglig information. Vi behöver också stärka individers hälsolitteracitet, det vill säga deras förmåga att hitta, förstå, värdera och använda information som främjar hjärnhälsa. Samtidigt är det viktigt att individer och anhöriga med hjärndiagnoser känner sig stärkta och erkända.

Vi sprider information för att öka kunskap, kompetens och motivation hos individer. Grundförutsättningar för att nå effekt är att vi sprider kunskap på ett sådant sätt att den når fram till rätt personer, att de förstår informationen, att de bedömer den som relevant samt, använder den.

Vi informerar om till exempel hjärnan och nervsystemets funktion, inlärnin g och livsstilsfaktorer och hjärnhälsa. Vi ger också information, råd och stöd till de som berörs av hjärndiagnoser. Vi uppmuntrar till livsstilsförändringar för hjärnans skull och angriper normer och attityder. Vi gör detta genom att tillhandahålla information på vår webbplats, skriva nyhetsbrev, dela innehåll på sociala medier och genomföra kampanjer, poddar, seminarier och event. Trovärdighet och relevans är av yttersta vikt i allt vi gör.

För att fler ska få tillgång till kunskap, kompetens och motivation krävs ett stort engagemang från flera håll. Vår strategi är att samverka och engagera, stärka och utbilda individer och uppmuntra dem att sprida kunskapen vidare.

Trots våra insatser finns det utmaningar som kan påverka våra resultat. Individens beteende påverkas av både personliga och situationsberoende faktorer. Vi kan delvis påverka de personliga faktorerna som kunskap, kompetens och motivation, men situationsberoende faktorer som fysiska eller ekonomiska förutsättningar har vi mindre inflytande över.

Sammantaget är vi övertygade om att vi kan skapa positiva effekter för folkhälsan, individers välbefinnande och deras förmåga att växa genom vårt arbete.

Livsstil och hjärnhälsa

Hjärnfonden arbetar för att främja hjärnhälsa. Under året har vi fortsatt vårt arbete med livsstil och hälsa inom ramen för Livsstilsprojektet, tack vare finansiering från Syskonen Inger och Sixten Norheds stiftelse. Arbetet utgör en viktig del av Hjärnfondens långsiktiga strategi för prevention och folkhälsoarbete i Sverige.

Hjärnhälsa påverkas av flera faktorer, där både friskfaktorer och riskfaktorer spelar en avgörande roll. Friskfaktorer som regelbunden fysisk aktivitet och god sömn har en positiv effekt på hjärnans funktioner och kan minska risken för sjukdom. Samtidigt kan riskfaktorer som högt blodtryck och alkoholkonsumtion ha en negativ påverkan.

För att förbättra hjärnhälsan behövs både ökad kunskap och konkreta åtgärder för både individ och samhälle. Att förändra levnadsvanor är en utmaning, men evidensbaserade metoder kan underlätta omställningen. Genom att stärka forskningen, sprida vetenskapligt förankrad information och skapa samhällsförutsättningar för hälsosamma val kan fler få möjlighet att främja sin hjärnhälsa. Målet med Livsstilsprojektet är att erbjuda både individer och beslutsfattare kunskap för att fatta informerade beslut som stärker hjärnhälsan.

Kunskapssammanställning och kunskapsspridande insatser

Under 2024 har vi fortsatt att samla och sammanställa aktuell forskning om faktorer som påverkar hjärnhälsa. Denna genomlysning har publicerats på vår webbplats och utgör en grund för att öka medvetenheten om vad som stärker hjärnans hälsa. Vi lyfter särskilt fram sex viktiga områden: sömn, fysisk aktivitet, social aktivitet, kognitiv träning, kost och stress.

Vi har även riktat kunskapsspridande insatser mot en bred allmänhet genom en serie artiklar i Dagens Nyheter och Expressen. Temat ofrivillig ensamhet och hjärnhälsa väckte intresse och fick ett starkt genomslag: Artikeln *Ensamhet kan leda till nedsatt hjärnhälsa* blev årets mest lästa av våra artiklar på Expressen. Den hade 74 417 sidvisningar. Intervju med 94-åriga Pia som pratade om ofrivillig ensamhet engagerade och var en av de artiklar som hade längst lästid. Den blev även vår bästa publicering under 2024, sett till både antal klick och lästid. Årets mest lästa artikel i DN blev publiceringen *Förändrade levnadsvanor förbättrar hjärnhälsan*. Under vårt tema kring ensamhet har vi även knutit värdefull kontakt och samverkan med organisationen Äldrekontakt.

Rapport: Påverkbara riskfaktorer och hjärnans sjukdomar

Som ett led i vårt preventiva arbete gav Hjärnfonden Institutet för Hälso- och Sjukvårdsekonomi, IHE, i uppdrag att analysera hur stor del av sjukdomsburden för ett antal av hjärnans sjukdomar som kan förklaras av påverkbara riskfaktorer. Det resulterade i rapporten *Påverkbara riskfaktorer och hjärnans sjukdomar*, som visar att många hjärnsjukdomar delvis går att förebygga, vilket skulle

bespara individer lidande och samhället stora kostnader. Rapporten kartlägger hur riskfaktorer som fysisk inaktivitet, kost och social isolering påverkar sjukdomar som stroke, alzheimer och depression. Resultaten visar att upp till 43 procent av strokefallen och 39 procent av fallen med Alzheimers sjukdom kan förebyggas genom livsstilsförändringar, vilket skulle minska både mänskligt lidande och samhällskostnader. Den belyser att kostnaderna för vissa av hjärnans sjukdomar överstiger enskilt de totala kostnaderna för både cancer respektive hjärt-kärlsjukdom i Sverige, där alzheimer och depression är de mest kostsamma. Fysisk inaktivitet är en av de största riskfaktorerna och kopplas till flera diagnoser.

Hjärnfonden vill med denna rapport öka kunskapen bland allmänheten och beslutsfattare om att ett flertal av hjärnans sjukdomar till viss del går att förebygga, samt betona vikten av förebyggande åtgärder. Rapporten släpptes den 10 maj 2024 och i samband med det skickades det ut ett pressmeddelande via TT. Under maj månad omnämndes rapporten bland annat i inslag i TV4 där Joakim Ramsberg, forskning- och samhällschef på Hjärnfonden intervjuades. Utöver detta i en rad artiklar i tidningar som till exempel Dagens PS, Örebro Nyheter, Min medicin och Neurologi i Sverige.

Medverkan i TV4 Nyhetsmorgon

I slutet av december medverkade Hjärnfondens generalsekreterare Anna Hemlin och Magnus Lindwall, professor i psykologi med inriktning hälsopsykologi vid Göteborgs universitet, i TV4 Nyhetsmorgon och delade kunskap och råd för en balanserad vardag med utrymme för återhämtning.

I arbetet med hjärnhälsa har det under året pågått ett förarbete med lanseringen av en kunskapsspridande kampanj om hjärnhälsa och livsstil som når ut till en bred allmänhet via annonsering och ett digitalt quiz med början i slutet av januari 2025.

Podcastserien *I mina tankar*

I ett ljudrama av Hjärnfonden som släpptes i maj skildrar Jens Liljestrand, Josefine Jinder och Uje Brandelius livet för den som drabbas av hjärnans diagnoser och människorna runtom. *I mina tankar* berättar om utanförskapet som kommer med bipolär sjukdom, livet med Parkinsons sjukdom och känslorna när någon nära drabbas av en stroke. Upplevelser av sorg, kärlek och skuld som känns igen. Varje ljudrama följs av ett eftersnack med forskare, läkare, drabbade och en präst.

Podcastserien hade över 11 000 lyssningar under 2024. Lanseringen fick stor PR-effekt med bland annat medverkan i Efter fem på TV4, Morgonstudion i SVT samt täckning i Aftonbladet, Resumé och flertalet lokalmedier. I oktober vann *I mina tankar* guld i kategorin Ideell verksamhet och intresseorganisationer i Swedish Content Awards.

Hjärnfondens hemsida

Vi använder flera kanaler för att öka kunskapen om hjärnan, hjärnhälsa och verkar för ett hjärnmedvetet samhälle. Detta genom månatliga nyhetsbrev, brevutskick, artiklar, reportage, sociala medier och även i fysiska möten med människor. Ett av våra viktigaste informationsnav är Hjärnfondens hemsida som under 2024 hade över 3,3 miljoner visningar.

De fem mest besökta informationssidorna 2024:

1. Åtta varningssignaler på ohälsosam stress
2. Vad är ADHD (hos vuxna)?
3. Vanliga symtom och varningssignaler vid alzheimer
4. Vad är Alzheimers sjukdom?
5. Vad är Parkinsons sjukdom?

Alla familjer drabbas någon gång i livet av hjärnans ohälsa. Är det inte en själv så är det en närstående, vän eller kollega. Vare sig man är drabbad eller närstående till en person som drabbats av en skada, sjukdom eller funktionsnedsättning i hjärnan vill man veta mer. Ofta är behovet av kunskap om diagnosen, förståelse för att leva med den och information om rättigheter till samhällsinsatser stort. Därför arbetar vi aktivt för att uppdatera hemsidan löpande såväl informations- som användarvänlighetsmässigt, för att besökare både ska få och kunna ta till sig kunskap på bästa sätt.

Under 2024 har fokus bland annat legat på att förbättra upplevelsen för läsaren, utökning och uppdatering av diagnoser och diagnosblad, samt information om hjärnhälsa och livsstilsfaktorer.

Sociala kanaler

En viktig katalysator för ökad hjärnmedvetenhet hos såväl individen som i samhället är Hjärnfondens sociala kanaler som under 2024 växte med över 19 000 nya följare – en ökning med närmare 25 procent. På Instagram och Facebook, kanalerna där organisationen är mest aktiv, publicerades närmare 360 inlägg, innehållande information, tips och råd.

Även om Hjärnfonden står som avsändare i kanalerna agerar följare och givare medproducenter genom möjligheten att dela sina egna berättelser i inlägg och kommentarer. Ett engagemang som kan ge både stöd och minska ensamhet för andra som befinner sig i liknande situation.

Under flera år haft Hjärnfonden faciliterat egna Facebookgrupper. Samlingsplatser för drabbade eller närstående inom områden som Alzheimers sjukdom, stress och depression. Den populäraste, Alzheimers sjukdom – Hjärnfondens grupp för närstående, samlar idag närmare 2 900 personer och växer varje år. Genom gruppen får medlemmarna möjlighet att dela med sig av sin situation eller erfarenheter, ställa frågor, ge tips och råd eller finnas för varandra.

Filmer från Hjärnans dag

Under hösten i november 2023 hölls Hjärnans dag i Göteborg. Föreläsningarna handlade om Alzheimers sjukdom, alkoholberoende, ALS, hjärntrötthet och stamcellstransplantation vid Parkinsons sjukdom. För att sprida kunskapen till fler än eventets besökare publicerades föreläsningarna i sin helhet och som korta klipp i Hjärnfondens sociala kanaler under våren 2024.

Materialet har engagerat enormt och har sammanlagt nått över 3,6 miljoner användare. Den totala visningstiden för föreläsningarna på Hjärnfondens Facebooksida har passerat fyra år och över 70 000 användare har tittat på upp till 20 minuter. De mest populära föreläsningarna är de om hjärntrötthet, Alzheimers sjukdom och alkoholberoende, medan det mest populära klippet handlar om ALS.

Ett hjärnmedvetet samhälle

Hjärnan är central för människan, men samhället är inte byggt för hjärnan. Vi arbetar för ett hjärnmedvetet samhälle där alla får plats och tar plats.

Tänk om alla hade kunskap om vad som är bra för hjärnan och gemensamt kunde bygga ett samhälle där vi möts på lika villkor. Där vi inte nöjer oss med att någon når de lägsta kunskapskraven i skolan, utan ser varje individs potential. Där skolpersonal har kunskap och förutsättningar att arbeta för varje barns, varje hjärnas bästa. Där hjärnsjukdomar kan förebyggas och fler får rätt diagnos och behandling. Där vårdsystemet prioriterar hjärnan och omsorgen ser individens hela behov. Där arbetsvillkor är anpassade för att ta tillvara hjärnans resurser och skapa förutsättningar för både prestation och återhämtning. Stadsplanering som uppmuntrar social aktivitet, fysisk rörelse och kreativitet. Ett samhälle som möjliggör för människor att utvecklas och blomstra från födsel till död.

Idag står hjärnans diagnoser för mer än en femtedel av sjukdomsburden i Sverige, vilket är mer än cancer eller hjärt- och kärlsjukdomar. Psykisk ohälsa ökar och kryper ner i åldrarna. Samtidigt brister stödet i skolan, arbetsmiljöer bidrar till ohälsa och ofrivillig ensamhet är ett växande problem. Många får inte heller det stöd eller den vård de behöver när de blir sjuka.

Tack vare forskningsframsteg vet vi idag mycket mer om hjärnan. Möjligheten till ett "hjärnlyft" har aldrig varit bättre. Samtidigt får hjärnan inte tillräcklig uppmärksamhet i samhället. Det saknas ofta ett strukturerat fokus på hjärnan inom politik, samhällsplanering, arbetsplatser, vård och utbildning. Detta påverkar också hjärnforskningen som är central för att förbättra individens hjärnhälsa.

Hjärnfondens arbete syftar till att integrera kunskap om hjärnan och hjärnhälsa i policyer och samhällsstrukturer. För att uppnå detta behöver vi öka förståelsen för hjärnans betydelse och mobilisera fler samhällsaktörer att prioritera hjärnhälsa inom forskning, vård, folkhälsa, arbetsliv och utbildning. Vi sprider kunskap, driver opinion och påverkansarbete för att nå dit.

Vi fokuserar på att öka uppmärksamheten, kunskapen och kompetensen hos beslutsfattare och andra samhällsaktörer. Först behöver vi öka medvetenheten om hjärnans betydelse och skapa engagemang för frågorna. Genom att sprida evidensbaserad kunskap stärker vi våra argument och bidrar till att mer välgrundade beslut kan fattas. Slutligen arbetar vi med att höja kompetensen hos beslutsfattare genom riktade insatser. Vi genomför kampanjer, rundabordsamtal, seminarier, nätverksmöten, skriver debattartiklar, nyhetsbrev, kunskapsunderlag, reformförslag och har dialog för att uppnå dessa mål. I alla dessa delar är trovärdighet och relevans av yttersta vikt.

Samhällsförändringar kan dock påverkas av faktorer utanför vår kontroll. Långsamma beslutsprocesser och en klyfta mellan beslutsfattare och drabbade kan försena eller försvaga insatser. Trots ny kunskap kan därför lagstiftning och resursbrist hindra genomförandet. Nya behandlingar saknar effekt om vården inte kan implementera dem. Utan dialog med forskare, vårdgivare och individer riskerar beslut att missa verkliga behov – som när riktlinjer införs utan resurser att nå de mest utsatta.

Sammantaget är vi övertygade om att vi kan skapa positiva effekter för folkhälsan, individens välbefinnande och deras förmåga att växa genom vårt arbete.



Foto: My Matson



En reformagenda för hjärnan

Hälsa och välbefinnande är ett gemensamt kapital och avgörande för samhällets hållbarhet och utvecklingskraft. Det finns betydande utmaningar relaterade till hjärnhälsa och välbefinnande i det svenska samhället. Därför tog Hjärnfonden 2021 initiativet till att Sverige ska driva en samlad politik för hjärnan och tillsatte en fristående nationell arbetsgrupp för att ta fram ett förslag till en reformagenda för en hjärnplan som publicerades 2023.

Rapporten *En plan för hjärnan* belyser bredd hur samhället påverkar vår hjärnhälsa och hur samhället behöver agera för att förbättra den. Planen innehåller kapitel som berör förskola, skola, arbetsliv, socialtjänst, hälso- och sjukvård, forskning, samhällsplanering och civilsamhälle.

Under 2024 har vi arbetat för att uppmärksamma vikten av en nationell hjärnplan på flera sätt. Vi har arrangerat ett seminarium under Almedalsveckan, publicerat en debattartikel och haft dialoger med experter och beslutsfattare på både nationell och internationell nivå. Det pågår en internationell rörelse som förespråkar nationella hjärnplaner och en samlad europeisk hjärnplan. Hjärnfonden har aktivt deltagit och delat med sig av sina erfarenheter i detta arbete.

Som en del av detta arbete deltog Hjärnfondens generalsekreterare Anna Hemlin i ett panelsamtal med titeln *National Brain Health Plans and the Brain Economy* på ett vetenskapligt sidomöte i anslutning till FN:s 79:e generalförsamling. Syftet var att lyfta och diskutera goda exempel på hur olika länder arbetar med nationella planer för hjärnan.

Investera i hjärnan för att framtidssäkra Sverige

Under Almedalsveckan arrangerade Hjärnfonden ett seminarium med rubriken *Investera i hjärnan för att framtidssäkra Sverige*. Syftet var att diskutera vilka investeringar vi behöver prioritera för att stärka befolkningens välbefinnande och högfungerande hjärnor och därmed säkra Sveriges hjärnkapital.

Deltagare i panelen var Annika Sten Pärson, ordförande i The Inner Foundation, Ann-Therése Enarsson, vd på Futurion, Martin Schalling, professor i medicinsk genetik vid Karolinska Institutet och ordförande för Suicide Zero samt Anna Hemlin, generalsekreterare på Hjärnfonden.

Vid seminariet diskuterad bland annat vad som kan göras inom olika sektorer för att stärka Sveriges Hjärnkapital. Vikten av att satsa på barn och unga belystes samt arbetsliv och forskning. Behovet av ett samlat grepp kring hjärnan i policyutveckling i form av en plan för hjärnan betonades även.

Seminariet ägde rum den 25 juni och följdes av ca 80 åhörare på plats och drygt 400 digitalt. I början av juni hade det inspelade seminariet totalt 1186 visningar.

Debattartikel om hjärnkapital

I nära anslutning till Almedalsveckan publicerades även debattartikeln *Sluta förstöra svenska folkets hjärnkapital* i *Altinet*. Artikeln, skriven av Hjärnfondens generalsekreterare Anna Hemlin, chefen för Forskning och Samhälle Joakim Ramsberg, tillsammans med Martin Schalling, professor vid Karolinska Institutet och ordförande för Suicide Zero, betonar vikten av att Sverige gör mer för att vårda och utveckla befolkningens hjärnkapital.

Syftet med debatten var att uppmärksamma hjärnans betydelse för Sveriges konkurrenskraft och välbefinnande. Debatten föreslår en samlad nationell plan för hjärnan för att säkerställa ett koordinerat helhetsgrepp. Den rekommenderar också att produktivitetskommissionens slutbetänkande inkluderar ett avsnitt om hjärnkapital samt att statlig forskningsfinansiering till hjärnforskning ökas i proportion till sjukdomsburden och dess potential för välbefinnande och ekonomisk utveckling i Sverige.

Reformagenda för alzheimerområdet

Med nya metoder kan Alzheimers sjukdom diagnostiseras i ett allt tidigare skede och nya mediciner kommer snart att nå marknaden. Hur kan den svenska alzheimervården dra så stor nytta av dessa framgångar som möjligt? Under 2024 har Hjärnfonden på olika sätt arbetat vidare med denna fråga, med målet att ta fram en reformagenda för alzheimerområdet. Den lanseras 2025 och blir en grund för Hjärnfondens fortsatta insatser.

Rundabordssamtal

För att kartlägga och analysera möjligheter och utmaningar med en moderniserad alzheimervård anordnade vi ett rundabordssamtal med centrala aktörer på området för ett gemensamt samtal.

Mötet ägde rum den 12 juni i Hjärnfondens lokaler. Sju inbjudna gäster deltog, däribland Anna Tenje (M), äldre- och socialförsäkringsminister, Bengt Winblad, överläkare och professor vid Karolinska institutet, Moa Wibom, registerhållare BPSD samt överläkare och verksamhetschef vid Ängelholms sjukhus, samt Maria Cavalli, anhörig-representant och grundare av kunskapsportalerna Demenslotsen och Alzheimerguiden.

Mötet betonade vikten av att sluta använda 'demens' som samlingsbegrepp och istället fokusera på sjukdomen. Tidig upptäckt och en stärkt primär- och specialistvård lyftes som centrala behov, liksom fortsatt forskning för att utveckla fler och bättre behandlingar till lägre kostnad.

Seminarium i Almedalen

Under Almedalsveckan arrangerade Hjärnfonden ett seminarium med rubriken *Framtidens alzheimervård – vad är den värd?*. Syftet var att diskutera vad som behöver göras för att forskningens framsteg ska implementeras på ett så värdeskapande sätt som möjligt, vem som ska göra jobbet och vilka vinster som finns att hämta genom att agera i frågan nu.

Huvudtalare var Linus Jönsson, professor i hälsoekonomi vid Karolinska Institutet. Övriga deltagare var Charlotte Broberg (M), ledamot i hälso- och sjukvårdsnämnden i Region Stockholm, Ulrika Westerlund (MP), ledamot i riksdagens socialutskott samt Hjärnfondens generalsekreterare Anna Hemlin.

Vid seminariet diskuterades bland annat hur viktigt det är med tidig diagnos och att nya behandlingar kommer ut på marknaden, samtidigt som det behöver ske på ett jämlikt sätt över landet.

Seminariet ägde rum den 26 juni och följdes av cirka 70 åhörare på plats och 425 personer digitalt. I början av juli hade det inspelade seminariet totalt 1258 visningar.

Inspel till regeringens arbete med en utvecklad nationell demensstrategi

Under 2025 avser regeringen att presentera en utvecklad och uppdaterad nationell demensstrategi. Hjärnfonden välkomnar detta och förmedlade i december ett inspel till det pågående arbetet. Inspelet är inspirerat av den dialog som Hjärnfonden har fört med lång rad nyckelaktörer inom alzheimerområdet under 2024.

Hjärnfondens förhoppning är att en uppdaterad strategi tydligare ska identifiera vad som behöver förändras och hur det ska gå till. Inte minst bör en ny nationell strategi identifiera var just nationella, i bemärkelsen statliga, insatser är nödvändiga. Det är också önskvärt att en uppdaterad strategi tydligare lyfter och behandlar de specifika underliggande sjukdomar som rymms inom området, med särskilt fokus på Alzheimers sjukdom där utvecklingen just nu går mycket fort.

Hjärnfonden pekar också på vikten av forskning och implementering; dagens forskning kring alzheimer och andra demenssjukdomar är fortfarande långt mindre än vad som motiveras av sjukdomarnas samhällsliga följder, och förutsättningarna för effektiv implementering behöver stärkas exempelvis genom ökat stöd till kliniska studier.

Patienternas röst om ny alzheimerbehandling

Hjärnfonden har under många år finansierat professor Lars Lannfelt vars forskning vid Uppsala universitet ligger till grund för läkemedlet Leqembi, som nyligen fått marknadsgodkännande i EU. Leqembi har utvecklats av det svenska företaget BioArctic och är det första godkända läkemedlet i världen med förmåga att bromsa utvecklingen av alzheimer och även den kognitiva försämringen som följer av sjukdomen.

EMA bedömde inledningsvis att riskerna för biverkningar var alltför stora för att väga upp nyttan. Avslaget genererade kritik, inte minst från läkare och forskare som såg det som ett hinder för innovation och patientvård. Mot denna bakgrund genomförde Hjärnfonden, tillsammans med Alzheimerfonden, Alzheimerguiden och Demensförbundet, en enkätundersökning för att utforska hur alzheimerpatienter och anhöriga värderar nytta vs. risker med läkemedlet.

Antalet respondenter var 295 st. När respondenterna ombads överväga behandlingens risk-nyttaprofil svarade fler än 8 av 10 (85 procent) att de tycker att behandlingen borde godkännas. Nästan lika många (81 procent) skulle själv välja att genomgå behandlingen om den rekommenderades av läkaren.

På respektive hemsida och i ett gemensamt pressmeddelande uppmanade Hjärnfonden, tillsammans med övriga aktörer bakom enkäten, EMA att stärka patientperspektivet i beslutsprocesserna för nya läkemedelsbehandlingar. Detta perspektiv är grundläggande, särskilt när det handlar om möjligheten till att vinna mer tid och livskvalitet i en obotlig sjukdom som alzheimer.

I november kom beskedet att EMA reviderat sin tidigare bedömning och därmed rekommenderade ett marknadsgodkännande för Leqembi, men för en något begränsad patientgrupp där riskerna för biverkningar inte var lika stora.



Alkohol och hjärnhälsa

Minskad alkoholkonsumtion är en viktig faktor för att främja hjärnhälsan i befolkningen. Forskning visar att alkohol har en negativ inverkan på hjärnan och ökar risken för hjärnsjukdomar, hjärnskador och psykisk ohälsa genom hela livet. Genom att öka medvetenheten hos individer och implementera alkoholpolitiska åtgärder kan vi minska alkoholkonsumtionen och därmed främja hjärnhälsan hos befolkningen.

Under 2024 har Hjärnfonden arbetat med att belysa alkoholens konsekvenser på hjärnhälsan. Målet är att öka uppmärksamheten hos enskilda individer och beslutsfattare om alkoholens effekter på hjärnan, både de som är nyfikna på alkoholens konsekvenser och vill påverka sina egna alkoholvanor, samt samhällsaktörer med makt att påverka alkoholkonsumtionen i Sverige i stort. Detta arbete är en del av vårt långsiktiga strategiska arbete med livsstilsfaktorer för att förbättra hjärnhälsan i befolkningen.

Rapporten Alkohol och hjärnan

Under 2024 var Hjärnfonden med och initierade forskningsrapporten Alkohol och hjärnan tillsammans med flera nordiska och internationella frivilligorganisationer och akademiska institutioner, såsom IOGT-NTO, Svensk förening för allmänmedicin, Svensk sjuksköterskeförening, CERA vid Göteborgs universitet och Stiftelsen Ansvar för Framtiden. Rapporten, som är den tionde i serien Alkohol och Samhället, är en forskningssammanställning skriven av en internationell grupp av alkoholforskare. Den visar att alkohol har negativa effekter på hjärnan genom hela livet, inklusive försämrad hjärnfunktion och ökad risk för hjärnsjukdomar och skador som fetalt alkoholsyndrom, depression, olycksfall, stroke och demens. Tidigare rapporter har behandlat viktiga samhällsområden som unga, äldre, våld, fosterskador, cancer och andrahandsskador.

Rapporten släpptes den 20 februari och finns att ladda ner via Hjärnfondens hemsida. Den har uppmärksammats i över 60 tidningsartiklar och i TV4:s nyhetsinslag under året. Under sommaren publicerades även en gemensam debattartikel i Expressen på World Brain Day. Den 5 mars 2024 hölls ett riksdagsseminarium med fokus på alkoholens koppling till psykisk ohälsa.

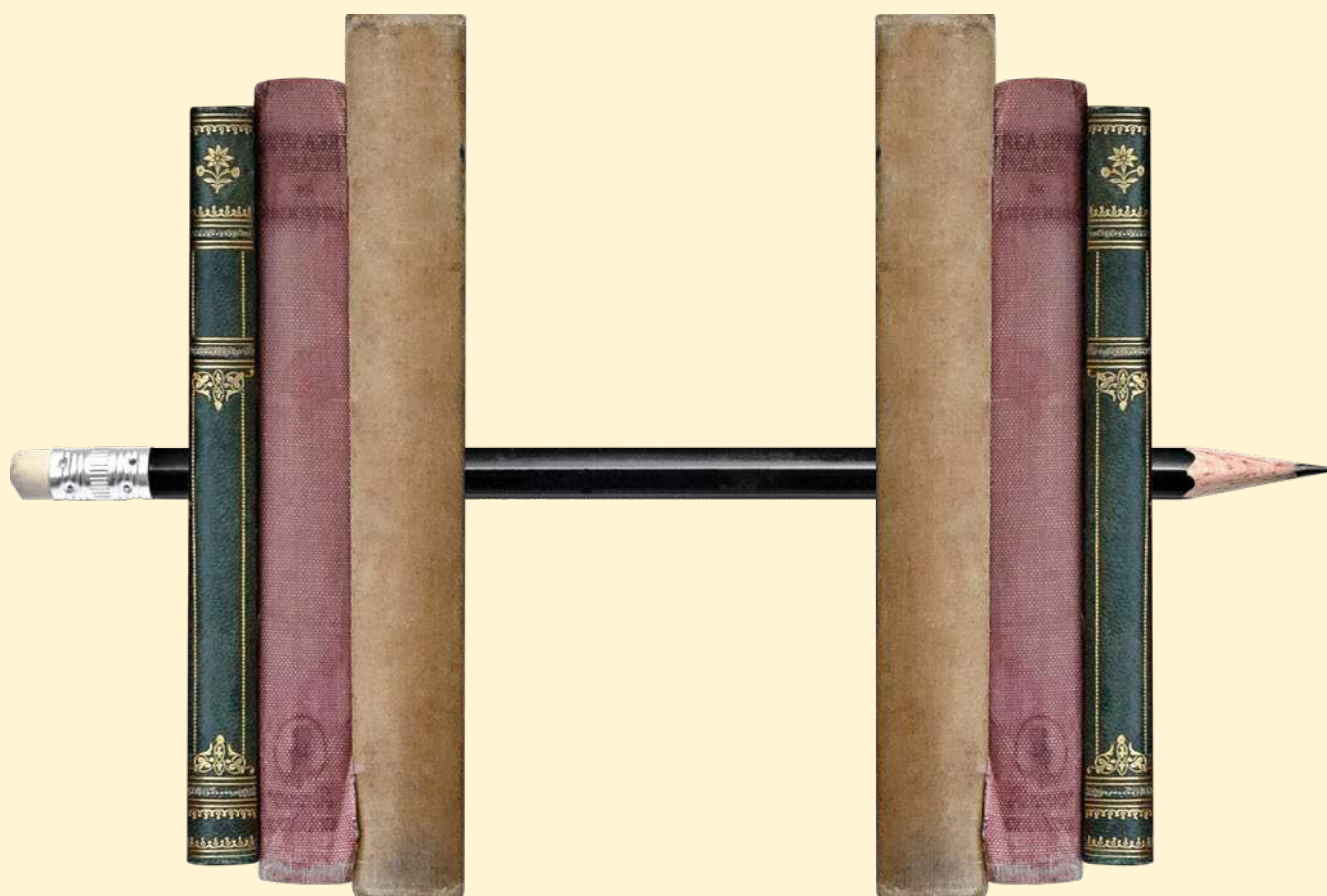
Seminariet inleddes med en presentation av Frida Dangardt, forskare och författare, och följdes av ett panelsamtal med deltagare från olika organisationer och forskningsinstitutioner. Panelen bestod av Rickard Bracken, generalsekreterare Suicide Zero, Teresa Linnarsson, språkrör och föreläsare, Tilia, Anders Hammarberg, beteendevetare, leg. psykoterapeut och docent vid Karolinska Institutet, och Joakim Ramsberg, chef för avdelningen Forskning och Samhälle, Hjärnfonden. Seminariet hade cirka 50 deltagare, inklusive riksdagsledamöter, organisationer och företag.

NPF och skolan

10–15 procent av alla barn beräknas leva med någon form av neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, varav många inte får det stöd de behöver i skolan. Under hösten genomfördes därför en informationsinsats med syftet att lyfta vikten av en mer hjärnmedveten skola som gör det möjligt för skolan att uppfylla sitt utbildningsuppdrag och för alla elever att nå kunskapsmålen.

Detta gjordes genom tillägg av flera nya texter och artiklar på hemsidan, varav tre syntes digitalt hos Expressen och DN. Vi medverkade dessutom i DN reklamcupen med annonsen *Med en NPF-diagnos spelar du på andra villkor* och publicerade en debattartikel i Dagens Samhälle tillsammans med Sven Bölte, professor i barn- och ungdomspsykiatrisk vetenskap och föreståndare för KIND vid Karolinska Institutet i Stockholm. Debattartikeln blev en av Dagens Samhälles mest lästa artiklar under 2024.

TÄNK OM!



Förvaltningsberättelse

Styrelsen och generalsekreteraren i Insamlingsstiftelsen Hjärnfonden, organisationsnummer 802017-8664 avger härmed årsredovisning för verksamhetsåret 1 januari–31 december 2024, Hjärnfondens 32:a verksamhetsår. Siffror inom parentes visar jämförbara siffror för 2023.

Allmänt om verksamheten

Hjärnfonden arbetar för ett samhälle där alla hjärnor når sin fulla potential, fria från sjukdomar. Hjärnfonden är en ideell insamlingsstiftelse som grundades 1994 efter ett initiativ av professor Lennart Widén vid Karolinska Institutet. Sedan starten har vi delat ut mer än en miljard kronor till svensk hjärnforskning.

I dag är Hjärnfonden en betydelsefull finansiär av forskning inom neurovetenskapens alla områden – från grundforskning till klinisk forskning. Allt stöd som delas ut till forskning är insamlade medel från privatpersoner, företag och organisationer.

Hjärnfonden vill förbättra människors välbefinnande, hälsa och förmåga att växa, så fler lever mer och längre genom att:

- Stärka högkvalitativ hjärnforskning.
- Verka för ett hjärnmedvetet samhälle.
- Öka individens kunskap om hjärnan.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Året har präglats av en gradvis stabilisering av ekonomin, där inflation och räntor sjunkit efter en längre period av ekonomisk osäkerhet och orolighet i omvärlden. Stabiliseringen har under slutet på 2024 börjat speglas något i det privata givandet, medan näringslivet och därigenom givande från företag tenderar att ha en långsammare återhämtning. En positiv trend i Sverige är att det finns ett bibehållt intresse för att skänka till forskningsorganisationer, vilket har visat sig även i Hjärnfondens resultat. Fler än någonsin ville bidra till svensk hjärnforskning under 2024 och totalt samlade Hjärnfonden in 359,2 mnkr (293,1). Testamentsgåvor ökade markant jämfört med föregående år och utgjorde en stor del av de insamlade medlen, 91 mnkr (60).

Forskningsfinansiering

Runt tiden då Hjärnfonden grundades 1994 gjordes stora tekniska genombrott och nya revolutionerade metoder blev tillgängliga för att analysera gener, celler och hela den aktiva hjärnan. Hjärnforskningen tog genom det ett stort kliv framåt med nya upptäckter och helt ny kunskap. Hjärnfonden har utvecklats till en betydelsefull finansiär av forskning i Sverige inom neurovetenskapens alla områden. Varje år delar Hjärnfonden ut forskningsbidrag och postdoktorala stipendier till landets främsta hjärnforskare, för att fortsätta och utveckla hjärnforskningen och möjligheterna för hjärnforskare i Sverige.

Under 2024 delade Hjärnfonden ut närmare 154,4 mnkr till svensk hjärnforskning, vilket passerar förra årets rekordnotering på drygt 140 mnkr. Under våren delade Hjärnfonden ut pengar till 73 forskningsprojekt vid landets universitet och högskolor och under hösten togs beslut om en extra utdelning till ytterligare 12 projekt. Forskningsprojekten berör grundläggande kunskap om hjärnan och nervsystemet samt skador, sjukdomar och funktionsnedsättningar med koppling till hjärnan. Några forskningsområden som fått stöd under 2024 inkluderar exempelvis studier om Alzheimers sjukdom, ALS, smärta, psykisk ohälsa, ätstörningar, MS, epilepsi och många andra neurologiska diagnoser och tillstånd.

Hjärnfonden har sedan 1995 delat ut postdoktorala stipendier till nydisputerade hjärnforskare. Efter ett minskat intresse fattade Hjärnfondens styrelse 2023 beslut om att frångå utdelning av stipendier, vilket våren 2024 förnyades genom att Hjärnfonden i stället utlyste bidrag för postdoktorala anställningar. Det är en modernisering av Hjärnfondens forskningsfinansiering som i större utsträckning ska trygga framtidens forskare i en avgörande del av deras karriär. Forskningsstödet innebär att nyligen disputerade forskare inom neuroområdet kan söka bidrag för en postdoktoral anställning i upp till tre år med forskningsarbete på heltid. Anställningsbidraget skapar förutsättningar för fortsatt forskning i Sverige eller utomlands. Förändringen medförde att antalet ansökningar ökade med över 200 procent jämfört med föregående år.

Publicerade forskningsframgångar

Under 30 år av verksamhet har Hjärnfonden fördelat mer än en miljard kronor till svensk hjärnforskning. Detta i en tid då forskning på hjärnans område har utvecklats i hög hastighet. Hjärnfonden har som mål att stärka högkvalitativ forskning, och en översyn som levererades under 2024 konstaterar att finansierad forskning håller osedvanligt hög kvalitet, med toppciteringar och med räckvidd utanför Sverige.

Amyotrofisk lateralskleros (ALS)

Qualsody, ett nytt läkemedel som bromsar sjukdomsutvecklingen av ALS, har godkänts i EU. Qualsody innehåller den aktiva substansen tofersen och är ett läkemedel för behandling av personen med en typ av ALS som orsakas av en mutation (defekt) i den gen som ansvarar för att producera enzymet superoxiddismutas 1 (SOD1). Det finns idag ingen botande behandling av ALS men det nya läkemedlet ger hopp om att sjukdomen kan bromsas. Hjärnfonden har medfinansierat läkemedelsprövningarna av tofersen i Sverige och har också bidragit till många forskningsgenombrott inom ALS-forskningen vid bland annat Umeå universitet.

Alzheimers sjukdom

Ett blodprov som tidigare visat sig vara lika träffsäkert som ryggvätskeprov för att diagnostisera Alzheimers sjukdom har nu testats inom sjukvården. Studien som har letts av forskare vid Lunds universitet visar att blodprovet kan identifiera Alzheimers sjukdom med 90 procents säkerhet, även inom primärvården. Nästa steg är att ta fram kliniska riktlinjer för hur blodprovet ska användas i vården.

Kronisk smärta – kartläggning av de nervceller som är aktiva vid smärta

Forskare vid Karolinska Institutet har utvecklat en ny omfattande kartläggning av genetisk aktivitet för att förstå orsakerna till kronisk smärta. Studien fokuserar på de komplexa mekanismerna bakom neuropatisk smärta som kan uppstå efter nervskador. Genom kartläggningen har forskarna skapat en detaljerad karta över de nervceller som är involverade i kronisk smärta. De har också kunnat "zooma in" på enskilda celler och se deras förändringar när smärtan utvecklas och fann att en liten grupp nervceller som reagerar på smärta börjar åldras för tidigt, eller bli "senescenta", vid kronisk smärta. Detta verkar vara en viktig drivkraft bakom smärtan, något som tidigare inte varit känt.

Kronisk smärta – nya proteinmål för smärtlindring

Forskare vid Linköpings universitet har nyligen identifierat en specifik plats på ett protein som reglerar styrkan på smärtsignaler som leds genom nervsystemet. Upptäckten öppnar upp för utveckling av mer effektiva läkemedel mot kronisk smärta med färre biverkningar.

Multipel skleros (MS)

Ett internationellt forskarlag, där forskare från Karolinska Institutet ingår, har kartlagt genuttryck i hjärnceller hos personer med MS. Studien omfattar mer än en halv miljon hjärnceller och har resulterat i en detaljerad "atlas över MS-hjärnceller" på enskild cellnivå. Forskarna identifierade fyra distinkta grupper av MS-patienter baserat på vilka gener som var aktiva i deras hjärnceller. Forskarna tror att de olika grupperna kan svara olika på behandlingar beroende på vilken grupp de tillhör och visar på vikten av att ta fram individanpassade behandlingsalternativ.

Stroke

Det är välkänt att fysisk aktivitet ger hälsofördelar. Forskning från Göteborgs universitet visar att hur och när vi rör oss är avgörande för att minska risken för stroke. Fysisk aktivitet i vardagen, som arbete och hushållssysslor, ger inget skydd mot stroke. Däremot har motion på fritiden och aktiv transport positiv effekt.

Sömn

Vuxna som bara sover tre till fem timmar per natt har en ökad risk att utveckla typ 2-diabetes, enligt en ny studie från Uppsala universitet. Hälsofarliga kostvanor som grönsaker och frukt ledde till en lägre risk att utveckla sjukdomen, men även personer som åt hälsosamt men sov mindre än sex timmar per dygn löpte fortfarande en högre risk för typ 2-diabetes.

Hjärnor som når sin fulla potential

För att nå vår fulla potential krävs kunskap hos individer om hur vi ska agera utifrån våra hjärnors behov, möjligheter och förutsättningar. Det krävs också kunskap om hur vi bemöter och agerar gentemot varandra. Idag har många begränsad kunskap om hjärnans betydelse i vardagen, och personer med hjärndiagnoser samt deras anhöriga upplever ofta att deras situation inte lyfts eller tas på allvar.

Hjärnfondens arbete syftar till att fler personer gör beteende- och livsstilsförändringar som gynnar deras välbefinnande och hjärnhälsa, och att fler bemöts med respekt och förståelse, oavsett hjärna. För att nå dit behöver vi tillgängliggöra information. Vi behöver också stärka individers hälsolitteracitet och verka för att individer och anhöriga med hjärndiagnoser känner sig stärkta och erkända. Detta gör vi genom att tillhandahålla information på vår webbplats, skriva nyhetsbrev, dela innehåll på sociala medier och genomföra kampanjer, poddar, seminarier och event. Trovärdighet och relevans är viktigt för oss.

Hemsida, sociala medier och postala brev

Vi arbetar aktivt med att öka individens kunskap om hjärnan och verkar för ett hjärnmedvetet samhälle genom kommunikation via hemsida, nyhetsbrev, brevutskick och sociala medier.

- Hjärnfondens hemsida hade över 1,53 miljoner unika besökare.
- Organisationens sociala kanaler växte med över 19 000 följare, en ökning med närmare 25 procent.
- Vår Facebookgrupp "Alzheimers sjukdom – Hjärnfondens grupp för närstående" samlar närmare 2 900 personer.
- På Hjärnfondens hemsida har närmare 90 artiklar och intervjuer publicerats, samt tillägg och uppdatering av diagnossidor.
- Månatliga postala brev och nyhetsbrev har skickats ut med information om hjärnans sjukdomar och diagnoser, samt intervjuer med forskare, drabbade och närstående.

Filmer från Hjärnans Dag

Under hösten i november 2023 hölls kunskapsseminariumet Hjärnans Dag i Göteborg. Föreläsningarna handlade om Alzheimers sjukdom, alkoholberoende, ALS, hjärntrötthet och stamcellstransplantation vid Parkinsons sjukdom. För att sprida kunskapen till fler än evenemangsbesökare publicerades föreläsningarna i sin helhet och som korta klipp i Hjärnfondens sociala kanaler under våren 2024. Materialet har engagerat enormt och har sammanlagt nått över 3,6 miljoner användare.

Projektet Livsstilsförändringar

Hjärnfonden arbetar för att främja hjärnhälsa. Under året har vi fortsatt vårt arbete med livsstil och hälsa inom ramen för Livsstilsprojektet, tack vare finansiering från Syskonen Inger och Sixten Norheds stiftelse. Arbetet utgör en viktig del av vår långsiktiga strategi för prevention och folkhälsoarbete i Sverige. För att förbättra hjärnhälsan behövs både ökad kunskap och konkreta åtgärder för både individ och samhälle. Genom att stärka forskningen, sprida information och skapa samhällsförutsättningar för hälsosamma val kan fler få möjlighet att främja sin hjärnhälsa. Målet med Livsstilsprojektet är att erbjuda både individer och beslutsfattare kunskap för att fatta informerade beslut som stärker hjärnhälsan.

- Kunskapssammanställning av de livsstilsfaktorer som främjar hjärnhälsa på Hjärnfondens hemsida.
- Kunskapsspridande insatser mot en bred allmänhet genom betalda digitala artiklar i Dagens Nyheter och Expressen.
- Medverkan i TV4 Nyhetsmorgon med fokus på kunskapsdelning och råd för en balanserad vardag med utrymme för återhämtning.
- Förarbete med lanseringen av en kunskapsspridande kampanj mot en bred allmänhet via annonsering och ett digitalt quiz med början i slutet av januari 2025.

Rapport om påverkbara riskfaktorer och hjärnans sjukdomar

Som ett led i vårt preventiva arbete gav Hjärnfonden Institutet för Hälso- och Sjukvårdsekonomi, IHE, i uppdrag att analysera hur stor del av sjukdomsburden för ett antal av hjärnans sjukdomar som kan förklaras av påverkbara riskfaktorer. Det resulterade i rapporten Påverkbara riskfaktorer och hjärnans sjukdomar, som visar att många hjärnsjukdomar delvis går att förebygga, vilket skulle bespara individer lidande och samhället stora kostnader.

Podcastserien "I mina tankar"

I ett ljuddrama av Hjärnfonden som släpptes i maj 2024 skildrar Jens Liljestrand, Josefine Jinder och Uje Brandelius livet för den som drabbas av hjärnans diagnoser och människorna runtom. De berättar om utanförskapet som kommer med bipolär sjukdom, livet med Parkinsons sjukdom och känslorna när någon nära drabbas av en stroke. Podcastserien hade över 11 000 lyssningar under 2024 och i oktober vann "I mina tankar" guld i kategorin Ideell verksamhet och intresseorganisationer på Swedish Content Awards.

Ett hjärnmedvetet samhälle

Hjärnan är central för människan, men samhället är inte byggt för hjärnan. Vi arbetar för ett hjärnmedvetet samhälle där alla får plats och tar plats. Hjärnfondens arbete syftar till att integrera kunskap om hjärnan och hjärnhälsa i policyer och samhällsstrukturer. För att uppnå detta behöver vi öka förståelsen för hjärnans betydelse och mobilisera fler samhällsaktörer att prioritera hjärnhälsa inom forskning, vård, folkhälsa, arbetsliv och utbildning. Vi sprider kunskap, driver opinion och påverkansarbete för att nå dit. Därför ligger fokus på att öka uppmärksamheten, kunskapen och kompetensen hos beslutsfattare och andra samhällsaktörer. Vi genomför kampanjer, rundabordssamtal, seminarier, nätverksmöten, skriver debattartiklar, nyhetsbrev, kunskapsunderlag, reformförslag och har dialog för att uppnå dessa mål.

En reformagenda för hjärnan

Hälsa och välbefinnande är ett gemensamt kapital och avgörande för samhällets hållbarhet och utvecklingskraft. Det finns betydande utmaningar relaterade till hjärnhälsa och välbefinnande i det svenska samhället. Under 2024 har vi arbetat för att uppmärksamma vikten av en nationell hjärnplan genom att arrangerat ett seminarium under Almedalsveckan, publicerat en debattartikel och haft dialoger med experter och beslutsfattare på både nationell och internationell nivå. Bland annat på "National Brain Health Plans and the Brain Economy" – ett vetenskapligt sidomöte i anslutning till FN:s 79:e generalförsamling.

Reformagenda för Alzheimers sjukdom

Med nya metoder kan Alzheimers sjukdom diagnosticeras i ett allt tidigare skede och nya behandlingar kommer snart att nå marknaden. Hur kan den svenska alzheimervården dra så stor nytta av dessa framgångar som möjligt? Under 2024 har Hjärnfonden på olika sätt arbetat vidare med denna fråga, med målet att ta fram en reformagenda för alzheimerområdet. Den färdiga reformagendan lanseras under 2025 och kommer att ligga till grund för Hjärnfondens fortsatta insatser på området, men redan under 2024 har vi gjort följande insatser:

- Rundabordssamtal om en moderniserad alzheimer-vård med bland andra äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje (M).
- Almedalsseminarium med rubriken "Framtidens alzheimervård – vad är den värd?" med fokus på tidig diagnos och introduktion av nya behandlingar.
- Inspel till regeringens arbete med en utvecklad nationell demensstrategi.
- Patient- och anhörigenkät om ny alzheimerbehandling med fokus på att stärka patientperspektivet i beslutsprocesserna för nya läkemedelsbehandlingar.

Alkohol och hjärnan

Under inledningen av 2024 lanserade vi tillsammans med bland IOGNT-NTO en forskningssammanställning om alkoholens påverkan på hjärnan. Detta är den senaste upplagan i rapportserien Alkohol och Samhället som utkommer varje år. Sammantaget konstaterar rapporten att det är bra för hjärnhälsan att undvika alkohol – det gäller från det enskilda dryckestillfället, till intensiv eller regelbunden konsumtion över tid. Alkohol påverkar hjärnans funktioner och ökar risken för flera hjärnsjukdomar. Att minska eller undvika alkoholintag är en viktig påverkbar faktor för att främja hjärnhälsan. Rapporten fick medialt genomslag, till exempel i Dagens Nyheter, och frågan om alkoholkonsumtion återkom till nyhetsagendan i samband med sommarsemestrarna.

NPF och skolan

10–15 procent av alla barn beräknas leva med någon neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och många får inte det stöd de behöver i skolan. Under hösten 2024 genomförde vi därför en informationsinsats med syftet att lyfta vikten av en mer hjärnmedveten skola, som gör det möjligt för skolan att uppfylla sitt utbildningsuppdrag och för alla elever att nå kunskapsmålen. Detta gjordes genom tillägg av flera nya sidor på hemsidan, varav tre syntes digitalt hos Expressen och DN, en annons i DN reklamcupen och en debattartikel i Dagens Samhälle som vid årssummeringen var en av de tio mest lästa.

Utveckling av interna system och arbetssätt

Hjärnfonden har tagit beslut om en långsiktig plan med progressiva målsättningar som innefattar både kraftigt ökade intäkter och ökad utdelning till svensk hjärnforskning år 2028. En förutsättning för att kunna klara av tillväxten, och arbeta så effektivt som möjligt, är välfungerande system och processer som hjälper anställda i det löpande arbetet. Under 2024 implementerades Hjärnfondens nya interna arbetssätt som fungerar som ett stöd för verksamheten att nå uppsatta mål och organisera oss effektivt och skalbart. Dessutom påbörjades framtagandet av ett projektkontor vars uppgift är att leda organisationen inom arbetssättet, vara länken mellan verksamheten och projektförhållanden samt stödja inom resursallokering och prioritering av aktiviteter.

Resultat och ställning

Tack vare gåvor från engagerade privatpersoner och företag kunde Hjärnfonden 2024 samla in 359,2 mnkr (293,1) till livsviktig forskning och kunskapsspridning om hjärnan. Av detta belopp uppgår testamenten till 91 mnkr (60) not 3. Insamling (exklusive testamenten och bidrag) ökade med 35,2 mnkr (6,2) eller med 15 procent (3,0).

Under året har Hjärnfonden fördelat 283,8 mnkr (245,3) not 5 till ändamålen, forskning och information, där forskningskostnaderna uppgick till 163,2 mnkr (144,6) not 5 och kostnaderna för informationsändamålet uppgick till 120,6 mnkr (100,7) not 5.

Användning av finansiella instrument

Förvaltningsrådets syfte är att investera långsiktiga medel i enlighet med kapitalplaceringspolicyn och skapa förutsättningar för att minska långsiktiga likviditetsmässiga påfrestningar som kan komma av omstruktureringsbehov, större insamlingsprojekt eller liknande.

Hjärnfondens förvaltningsråd har haft tre per capsulam beslut gällande placeringar av kapital. Merparten av de långsiktiga medlen är placerade i fonder i SEB. Hjärnfonden har en placeringsinriktning där en majoritet av tillgångarna i ett normalläge ska vara placerade i räntebärande tillgångar. Övergripande för alla placeringar är att etisk hänsyn ska tas, det vill säga att en etisk och miljömässig bedömning ska göras av bolag innan investering sker.

Aktierisk omfattar aktiekursrisk, likviditetsrisk samt motpartsrisk. Med aktiekursrisk avses risken för värdeminskning på grund av förändringar i kurser på aktiemarknaden. I syfte att begränsa och kontrollera de risker som är förknippade med värdepappersförvaltning har styrelsen i placeringspolicyn fastställt de ramar som ska gälla för placeringar i aktier och aktierelaterade instrument som till exempel aktiefonder. Regler är också antagna som avgör med vilka motparter affärer kan göras. Placeringsresultatet och likviditet följs löpande upp på stiftelsens styrelsesammanträden. Hjärnfondens kapital förvaltas av en extern part, vilket innebär att Hjärnfonden ej själv fattar de löpande placeringsbesluten utan har överlåtit detta åt förvaltaren. Förvaltaren har att förhålla sig till den av styrelsen beslutade placeringspolicyn. Regler är också antagna som avgör med vilka motparter affärer kan göras. Placeringsresultatet och likviditet följs löpande upp på stiftelsens styrelsesammanträden. Hjärnfondens kapital förvaltas av en extern part.

Marknadsvärdet av innehavet av långfristiga värdepapper uppgick vid årets slut till 100 mnkr (92). Vid årets slut var fördelningen, beräknad på marknadsvärdet 100 procent (100) i räntebärande tillgångar.

Hållbarhetsupplysningar

En del av Hjärnfondens uppdrag handlar om att ansvara för hållbar utveckling i verksamheten och under aktiviteter. Ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet innebär att Hjärnfonden föregår med gott exempel och tar ansvar för nuvarande och framtida generationers möjligheter.

- Hjärnfondens strävan är att minimera miljöpåverkan och vara en klimatmedveten organisation.
- Hjärnfonden är en aktör som genom sin verksamhet bidrar till en långsiktig trygg samhällsutveckling.
- Hjärnfonden tar ekonomiskt ansvar genom att hushålla med resurserna och följa policyn för kapitalplacering (se Användning av finansiella instrument).
- Hjärnfonden bedriver ett aktivt arbete för personlig utveckling och hållbara arbetssätt där medarbetare förväntas vara delaktiga och engagerade. Medarbetarnas utveckling och hälsa prioriteras genom flera olika insatser.
- Hjärnfondens anställda erbjuds friskvårdsbidrag och en arbetstimme per vecka för motionsaktiviteter.
- Hjärnfonden erbjuder subventionerad lunch via Edenred samt uppmuntrar till återhämtning och vila dagligen.

Förväntad framtida utveckling

Under 2024 fortsatte utvecklingen med Hjärnfondens tillväxtstrategi och plan som sträcker sig till 2028. Planen innefattar flertalet insatser som ska ge mer medel till forskningen och öka antalet beviljade forskningsbidrag. Trots ett oroligt läge i världen som kan förändra och påverka insamlingen, både genom givares egen ekonomi eller att givande istället riktas till andra humana insatser, är förhoppningen är att kunna fortsätta den positiva tillväxten då givartrenden generellt för insamlingsorganisationer ökar.

Hjärnfonden kommer fortsätta arbetet med att stärka allmänhetens kunskap om hjärnhälsa och möjligheten att påverka den. Detta genom en bredare kampanj med fokus på social aktivitet, samt genom möjligheten att göra ett quiz för att lära sig mer om olika livsstilsfaktorer påverkan på hjärnhälsan. Vi kommer även genomföra vår återkommande kunskapsdag Hjärnans Dag i ny tappning, ett alzheimer-symposium på Karolinska Institutet samt medverka på Nobel Symposium med tema MS (Multipel skleros).

Avdelningen för Forskning och samhälle kommer fortsätta utvecklingen av programområdena forskning, barn, mitt i livet, äldre och den fantastiska hjärnan med tillhörande målområden och förändringsprogram.

Prognosen för att genomföra detta är god då Hjärnfonden under 2024 har tagit fram en femårsplan som kommer att förbättra styrningen mot Hjärnfondens mål, kontinuerligt stärkt upp interna resurser, fortsätter arbeta med organisationens interna modell för målstyrning, det nya arbetssätt som fastställdes under 2024, samt utvecklingen av ett internt projektkontor.

Organisation och förvaltning

Hjärnfonden har sitt säte i Stockholm med 31 medarbetare som arbetar inom avdelningarna Små gåvor, Stora gåvor, Marknad och kommunikation, Forskning och samhälle och Verksamhetsstöd. Generalsekreterare är Anna Hemlin som leder arbetet.

Ledningsgrupp

Anna Hemlin, *generalsekreterare*

Katarina Kristensson, *verksamhetschef*

Hanna Lidén, *insamlingschef små gåvor*

Joakim Ramsberg, *forsknings- och samhällschef*

Mats-Olof Engarås, *insamlingschef stora gåvor*

Jeanette Asteborg, *marknads- och kommunikationschef*

Styrelse

Styrelsen sammanträder fyra gånger per år. Mål och inriktning beslutas årligen av styrelsen liksom strategi och direktiv inför Hjärnfondens framtagande av verksamhetsplan för kommande år. Styrelsens arbete för året skall utvärderas mot bakgrund av det långsiktiga målet och antagen inriktning. För arbetet i styrelsen utgår inget arvode.

Ledamöter

Peter Thelin (ordförande), *partner i Brummer & Partners AB.*

Louise Westerberg, *grundare och styrelseordförande i stiftelsen Viktor Rydberg skolor.*

Fredrik Adolfsson, *tidigare regionsutvecklingsdirektör, Västra Götalandsregionen. Har ett förflutet inom IKEA och Naturskyddsföreningen.*

Karsten Dalgaard, *partner i McKinsey & Company.*

Else Ingeborn, *t.o.m. 2020 Global Client Executive Large Corporates SEB, tidigare Swedbank och styrelseledamot i BRIS.*

Kristina Ljungros, *generalsekreterare på Friluftsrådet. Tidigare ordförande för RFSU och vice ordförande för Röda Korset, samt styrelseerfarenhet från ideella organisationer, myndigheter och kommersiella bolag.*

Caroline Cooke, *SVP and Head of Neuro solutions, Elekta.*

Hedersordförande

Kjell-Olof Feldt, *medverkade från starten när Hjärnfonden bildades och var styrelsens ordförande under 1994–2009.*

Hedersmedlem

Per Nydahl, *engagerad i Segulah AB och tidigare styrelsemedlem i Hjärnfonden.*

Förvaltningsråd

Hjärnfonden har ett förvaltningsråd som utgörs av styrelseordförande Peter Thelin, styrelseledamot Else Ingeborn, generalsekreterare Anna Hemlin och verksamhetschef Katarina Kristensson.

Vetenskaplig nämnd

Hjärnfondens Vetenskapliga nämnd representerar de sex större medicinska fakulteterna i Sverige. Nämnden som utses av styrelsen består av 29 av landets främsta neurovetenskapliga experter. De garanterar att Hjärnfondens insamlade medel går till forskningsprojekt inom den främsta hjärnforskningen. Under 2024 ökades antalet ledamöter från 24 till 29 för att möta det ökande antalet inkomna projektansökningar. Arvode utgår till Vetenskapliga nämndens ledamöter.

Flerårsöversikt

Sammanställning i 3-årsperioder Ändamålsuppfyllelse	2022 – 2024	2021 – 2023	2020 – 2022	2019 – 2021	2018 – 2020
Verksamhetsintäkter, mnkr	949	823	790	682	671
Ändamålskostnader, mnkr	732	668	581	565	472
Ändamålskostnader/ Verksamhetsintäkter, %	77	81	73	83	70

Flerårsöversikten är upprättad i enlighet med Svensk Insamlingskontrolls definitioner.

Kommentarer till flerårsöversikt

Enligt Svensk Insamlingskontrolls regler ska minst 75 % av insamlade medel under en treårsperiod delas ut till ändamålen. För den senaste treårsperioden har 77 % (81) fördelats till ändamålen.

Hjärnfonden ökade forskningsbidragen år 2023 med ytterligare 7,2 (20) mnkr för att säkerställa att Hjärnfonden når Svensk Insamlingskontrolls regler om att minst 75 % av insamlade medel under en treårsperiod delas ut till ändamålen.

Styrelsen beslutade år 2021 om utdelning av de resterande medel (20 mnkr) från testamenten som tidigare avsatts som långsiktig investering i forskningen.

Andelen utbetalade ändamålskostnader ser lägre ut eftersom Hjärnfonden betalar ut insamlade medel från föregående år först året efter. Vid ökade insamlingsintäkter kan denna andel därför verka missvisande i förhållande till det aktuella årets insamlade medel.



Resultaträkning

Tkr	Not	2024	2023
Verksamhetsintäkter	3		
Gåvor		359 185	293 058
Bidrag		822	1 479
Summa		360 007	294 537
Verksamhetskostnader	4		
Ändamålskostnader	5	-283 851	-245 302
Insamlingskostnader	6	-41 692	-37 499
Administrationskostnader	7	-6 214	-5 040
Summa		-331 757	-287 841
Verksamhetsresultat		28 250	6 696
Resultat från finansiella poster	8		
Resultat från finansiella investeringar		56	-174
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		9 179	5 860
Summa		9 235	5 686
Resultat efter finansiella poster		37 485	12 382
Årets resultat		37 485	12 382

Balansräkning

Tkr	Not	2024	2023
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Inventarier	9	3 091	956
Finansiella anläggningstillgångar			
Långfristiga värdepappersinnehav	10	90 241	90 241
Summa anläggningstillgångar		93 332	91 197
Omsättningstillgångar			
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		625	2
Aktuell skattefordran		547	573
Fastigheter avsedda för försäljning	11	14 442	679
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	12	3 510	1 635
Summa kortfristiga fordringar		19 124	2 889
Kassa och bank		277 084	245 864
Summa omsättningstillgångar		296 208	248 753
SUMMA TILLGÅNGAR		389 540	339 950
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
Bundet eget kapital		420	420
Ändamålsbestämda medel	16	48 718	51 150
Balanserat kapital		228 557	188 640
Summa eget kapital		277 695	240 210
Långfristiga skulder			
Beslutade ej utbetalade stipendier/forskningsbidrag	13	32 048	20 123
Skuld erhållna ej nyttjade bidrag	14	0	706
Summa långfristiga skulder		32 048	20 829
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		8 654	5 461
Beslutade ej utbetalade stipendier/forskningsbidrag	13	63 351	66 603
Skuld erhållna ej nyttjade bidrag	14	2 029	2 118
Övriga skulder		2 358	1 870
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	15	3 405	2 859
Summa kortfristiga skulder		79 797	78 911
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		389 540	339 950

Förändring av eget kapital

Tkr	Stiftelse- kapital	Ändamåls- best. medel	Balanserat kapital inkl. årets resultat	Totalt eget kapital
Ingående balans 2024-01-01	420	51 150	188 640	240 210
Balanserat vinst				
Ändamålsbestämt av givaren		49 871	-49 871	
Utnyttjande		-52 303	52 303	
Årets resultat			37 485	37 485
Eget kapital 2024-12-31	420	48 718	228 557	277 695

En specifikation över ändamålsbestämda medel finns i not 16.

Kassaflödesanalys

Tkr	Not	2024	2023
Den löpande verksamheten			
Årets resultat efter finansnetto		37 485	12 382
Avskrivningar		897	650
Fastighet som erhållits i gåva		-13 762	4 908
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring av rörelsekapital		24 620	17 940
Ökning (-)/Minskning(+) av kortfristiga fordringar		-2 593	1 130
Ökning (+)/Minskning(-) av leverantörsskulder		3 193	-1 232
Ökning (+)/Minskning(-) av kortfristiga skulder		9 032	3 219
Kassaflöde från den löpande verksamheten		34 252	21 057
Investeringsverksamheten			
Förvärv av materiella anläggningstillgångar		-3 032	-100
Placeringar i finansiella anläggningstillgångar	10	0	110
Avyttring av finansiella anläggningstillgångar	10	0	110 947
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-3 032	110 957
Ökning (+) / Minskning (-) av likvida medel		31 220	132 014
Likvida medel vid årets början		245 864	113 850
Likvida medel vid årets slut		277 084	245 864

Noter

Tkr

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänna upplysningar

Hjärnfondens redovisnings- och värderingsprinciper överensstämmer med årsredovisningslagen BFNAR 2012:1 (K3) och Giva Sveriges Styrande riktlinjer för årsredovisning.

Redovisningsprinciperna är oförändrade jämfört med föregående år.

Årsredovisningen är upprättad utifrån antagandet om fortlevnad. Tillgångar, skulder och avsättningar värderas till anskaffningsvärde om inget annat anges nedan.

Hjärnfondens intäkter

Intäktsredovisning

Intäkter redovisas till det verkliga värdet av vad som erhållits eller kommer att erhållas. Intäkter i form av gåvor och bidrag intäktsförs som huvudregel när gåvan sakrättsligt är genomförd. Om bidrag avser en bestämd tidsperiod periodiseras bidraget över denna period.

Gåvor

Gåvor redovisas enligt huvudregeln som intäkt när de erhållits. En gåva som intäktsförts redovisas antingen som en tillgång eller kostnad beroende på om gåvan förbrukats direkt eller inte. Gåvor som Hjärnfonden avser att stadigvarande bruka i verksamheten redovisas som anläggningstillgång. Övriga gåvor redovisas som omsättningstillgång.

Gåvor värderas som huvudregel till verkligt värde.

I de fall Hjärnfonden lämnar en ersättning för att erhålla gåvan minskas gåvans värde med ersättningen.

Som gåvor inkluderas mottagna gåvor från allmänheten, företag, organisationer, samfund, privata och ideella fonder, stiftelser samt sponsring.

Med gåva och testamente avses tillgång som lämnats utan krav på ekonomisk motprestation.

Bidrag

Bidrag redovisas som intäkt när villkoren för att erhålla bidraget har uppfyllts. Erhållna bidrag redovisas som skuld till dess att villkoren för att erhålla bidraget uppfyllts.

Bidrag som erhållits för att täcka vissa kostnader redovisas samma räkenskapsår som den kostnad bidraget är avsett att täcka. Bidrag som hänförs till en anläggningstillgång minskar anskaffningsvärdet.

Erhållna bidrag värderas till verkligt värde av den tillgång som organisationen fått eller kommer att få.

Hjärnfondens kostnader

Verksamhetskostnader

Hjärnfondens kostnader delas in i följande funktioner: ändamåls-, insamlings- och administrationskostnader. Gemensamma kostnader, som exempelvis lokalkostnader, systemstöd och allmänna kontorskostnader, har fördelats mellan ändamåls-, insamlings- och administrationskostnader efter skälig grund.

Ändamålskostnader

Ändamålskostnader är kostnader som kan hänföras till Hjärnfondens uppdrag enligt stadgarna.

Hjärnfondens ändamålskostnader består t.ex. av forskningsanslag, stipendier och upplysning/information samt övriga direkta kostnader hänförliga till dessa områden.

Insamlingskostnader

Insamlingskostnader återspeglar de kostnader som Hjärnfonden haft för att samla in medel och som riktar sig till organisationens samtliga givare.

Hjärnfondens insamlingskostnader består t.ex. av annonser, reklam och tackbrev.

Administrationskostnader

Administrativa kostnader är sådana kostnader som behövs för att driva och administrera Hjärnfonden. Detta utgör en kvalitetsgaranti för ändamålet och för givaren.

Exempel på Hjärnfondens administrationskostnader är bokföring och årsredovisning, hantering av löner och sociala avgifter, skattedeklaration, revision av själva organisationen samt Giva Sveriges Kvalitetskod och administrativa system såsom redovisningssystem.

Leasing

Alla leasingavtal redovisas som operationella, det vill säga leasingavgiften redovisas linjärt över leasingperioden.

Ersättning till anställda

Ersättning till anställda i form av löner, sociala avgifter och liknande kostnadsförs i takt med att de anställda utför tjänster.

Eftersom alla pensionsförpliktelser klassificeras som avgiftsbestämda redovisas en kostnad det år pensionen tjänats in.

Inkomstskatt

Hjärnfonden har ett allmännyttigt ändamål och är därmed inskränkt skattskyldig, vilket innebär att stiftelse inte är skattskyldig för verksamhetsintäkter och kapitalintäkter. När stiftelsen erhåller rörelseinkomster är dock dessa skattepliktiga.

Anläggningstillgångar

Materiella och immateriella anläggningstillgångar värderas till anskaffningsvärde minskat med avskrivningar enligt plan. Avskrivning görs systematiskt över nyttjandeperioden. Härvid tillämpas följande avskrivningstider: Inventarier 5 år.

Finansiella tillgångar

Vid anskaffningstidpunkten värderas finansiella tillgångar till anskaffningsvärde med tillägg för direkta transaktionsutgifter.

Tillgångar, framför allt fastigheter, aktier och andra värdepapper, som doneras till Hjärnfonden värderas till verkligt värde vid gåvotillfället. Gåvan bokförs som en omsättningstillgång om tillgången ska avyttras snarast möjligt. Om syftet är att behålla tillgången redovisas den som materiell eller finansiell anläggningstillgång. Intäkter som uppstår vid värdering till marknadsvärde redovisas bland Hjärnfondens intäkter.

I den mån det uppkommer en realisationsvinst/- förlust vid avyttringen redovisas denna också i posten Gåvor om tillgången avyttras kort efter att gåvan erhållits. Om gåvan är av finansiell karaktär och Hjärnfonden väntat med försäljning i avsikt att erhålla ett bättre pris redovisas realisationsresultatet som en finansiell post.

Aktier och andelar

Aktier och andelar värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkligt värde (marknadsvärde).

Aktier och andelar som erhållits genom testamente eller gåva värderas till verkligt värde (ofta börskursen) vid gåvotillfället.

Alla tillgångar som innehas för riskspridning anses ingå i en värdepappersportfölj och betraktas därmed som en post vid värdering enligt lägsta värdets princip vid nedskrivningsprövning.

Ändamålsbestämda medel

I posten ändamålsbestämda medel i eget kapital redovisas ännu ej förbrukade gåvor och andra ändamålsbestämda medel. Se även Eget kapital noten.

Skuld för beslutade ej utbetalda bidrag

I de fall Hjärnfonden fattat beslut om utbetalning av forskningsbidrag/stipendier och meddelat mottagaren men inte verkställt utbetalningen redovisas detta belopp som en kortfristig skuld.

Fordringar

Fordringar upptas till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betald.

Skuld för erhållna ännu ej utnyttjade bidrag

I de fall stiftelsen erhållit bidrag men ännu inte uppfyllt villkoren redovisas bidraget som en skuld.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen upprättas enligt indirekt metod. Det redovisade kassaflödet omfattar endast transaktioner som medfört in- eller utbetalningar.

Som likvida medel klassificeras endast kassa- och banktillgodohavanden.

Not 2 Uppskattningar och bedömningar

Upprättandet av bokslut och tillämpning av redovisningsprinciper, baseras ofta på ledningens bedömningar, uppskattningar och antaganden som anses vara rimliga vid den tidpunkt då bedömningen görs. Uppskattningar och bedömningar är baserade på historiska erfarenheter och ett antal andra faktorer, som under rådande omständigheter anses vara rimliga. Resultatet av dessa används för att bedöma de redovisade värdena på

tillgångar och skulder, som inte annars framgår tydligt från andra källor. Det verkliga utfallet kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar. Uppskattningar och antaganden ses över regelbundet.

I årets finansiella rapporter har inga väsentliga uppskattningar och bedömningar gjorts.

Not 3 Gåvor och bidrag

Tkr	2024	2023
Gåvor som redovisats i resultaträkningen		
Allmänheten	227 623	197 477
Företag	2 701	3 013
Svenska Postkodlotteriet/Postkodföreningen	16 000	16 000
Andra organisationer	4 433	4 241
Stiftelser och fonder	17 437	12 284
Arv och testamenten	90 991	60 043
Summa	359 185	293 058
Gåvor som inte redovisats i resultaträkningen		
Annonser	5 870	2 006
IT-tjänster	6 037	4 080
Summa	11 907	6 086
Privaträttsligt bidrag som redovisats som intäkt		
Externa stiftelser och fonder	795	1 479
Summa	795	1 479
Offentliga bidrag som redovisats som intäkt		
Staten	27	0
Summa	27	0
Summa bidrag	822	1 479
Totala insamlade medel består av följande		
Gåvor som redovisats i resultaträkningen	359 185	293 058
Gåvor som inte har redovisats i resultaträkningen	11 907	6 086
Privaträttsliga bidrag som redovisats som intäkt	795	1 479
Summa insamlade medel	371 887	300 623

Det är svårt att värdera vissa gåvor. År 2024 gäller det för Hjärnfonden till största del IT-tjänster och annonser. Utöver detta har Hjärnfonden främst erhållit rabatterade tjänster från föreläsare och andra leverantörer.

Not 4 Löner, andra ersättningar och sociala kostnader

Tkr	2024	2023
Medelantalet anställda		
Kvinnor	23	18
Män	8	9
Summa	31	27
Löner och andra ersättningar		
Styrelsen	0	0
Vetenskapliga nämnden	838	755
Generalsekreterare	1 500	1 421
Övriga anställda	20 835	16 092
Summa	23 173	18 268
Sociala kostnader (varav pensioner exkl. löneskatt)	10 870 (3 006)	8 261 (2 256)
Totala löner, ersättningar, sociala kostnader och pensionskostnader	34 043	26 529
%	2024	2023
Könsfördelning inom ledning och styrelse		
Andel kvinnor i styrelsen	57 %	33 %
Andel män i styrelsen	43 %	67 %
Andel kvinnor bland övriga ledande befattningshavare	67 %	50 %
Andel män bland övriga ledande befattningshavare	33 %	50 %

Av pensionskostnaderna avser 646 tkr (544 tkr) Hjärnfondens generalsekreterare.

Avtal om avgångsvederlag

Inget avgångsvederlag finns beslutat för generalsekreteraren.

Vid uppsägning från arbetsgivarens sida är uppsägnings-
tiden 9 månader för generalsekreteraren. Uppsägning
från generalsekreterarens sida 6 månader.

För övriga anställda gäller lagen om anställningsskydd vid
uppsägning från arbetsgivarens sida. Egen uppsägning
följer tecknat kollektivavtal.

Not 5 Ändamålskostnader

Tkr	2024	2023
Forskning		
Under året beslutade bidrag till postdoktorala anställningar/stipendier	15 000	6 000
Återförda bidrag postdoktorala anställningar/stipendier	-1 300	-1 281
Bidrag till forskningsprojekt	140 630	134 147
Kostnader för Vetenskapliga nämnden	1 112	1 069
Personalkostnader Forskning	5 497	3 099
Övriga kostnader Forskning	2 265	1 610
Summa	163 204	144 644
Information		
Kommunikationskostnader	90 108	80 585
IT för information	7 126	3 477
Personalkostnader	13 455	9 234
Övriga externa kostnader (verksamhetsutveckling, hyra, telefon, porto mm)	9 163	5 883
Externa projekt	795	1 479
Summa	120 647	100 658
Summa ändamålskostnader	283 851	245 302

Not 6 Insamlingskostnader

Tkr	2024	2023
Tryck, marknadsföring, CRM	21 318	22 197
IT för insamling	2 479	1 159
Personalkostnader	13 085	8 538
Övriga externa kostnader (verksamhetsutveckling, hyra, telefon, tackbrev mm)	4 810	5 605
Summa	41 692	37 499

Not 7 Administrationskostnader

Tkr	2024	2023
Personalkostnader	5 062	3 323
Externa kostnader (telefonkostnader, hyra, revision mm)	1 152	1 717
Summa	6 214	5 040

Not 8 Resultat från övriga värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar

Tkr	2024	2023
Erhållna utdelningar	56	21
Räntor	9 179	5 860
Resultat vid avyttringar	0	-195
Summa	9 235	5 686

Under året har förändringar skett i den finansiella portföljen. Se vidare under not 10.

Not 9 Inventarier

Tkr	2024-12-31	2023-12-31
Ingående anskaffningsvärden	3 758	3 658
Inköp	3 032	100
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	6 790	3 758
Netto anskaffningsvärde	6 790	3 758
Ingående avskrivningar	-2 802	-2 152
Årets avskrivningar	-897	-650
Utgående ackumulerade avskrivningar	-3 699	-2 802
Utgående redovisat värde	3 091	956

Not 10 Finansiella anläggningstillgångar

Tkr	2024-12-31	2023-12-31
Akkumulerade anskaffningsvärden vid årets början	90 241	201 298
Förvärv under året	0	0
Försäljning under året	0	-110 947
Placering i depålikvid	0	-110
Utgående anskaffningsvärde vid årets slut	90 241	90 241
Bokfört värde vid årets slut	90 241	90 241
Aktier och aktiefonder	0	0
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	90 241	90 241
Depålikvid	0	0
Summa finansiella anläggningstillgångar	90 241	90 241
Marknadsvärde	100 149	92 533

Not 11 Fastigheter avsedda för försäljning

Tkr	Bokfört värde 2024-12-31	Bokfört värde 2023-12-31
Fastigheter till försäljning	14 442	679
Summa	14 442	679

Fastigheter som erhållits som testamentsgåva och där försäljning ännu inte är genomförd värderas till verkligt värde på balansdagen.

Not 12 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

Tkr	2024-12-31	2023-12-31
Förutbetalda hyror	653	520
Övriga förutbetalda kostnader	1 552	619
Upplupna intäkter	1 305	496
Summa	3 510	1 635

Not 13 Beslutade ej utbetalade stipendier/forskningsbidrag

Tkr	2024-12-31	2023-12-31
Tidigare år ännu ej utbetalade stipendier	8 721	8 075
Under året beslutade bidrag till postdoktorala anställningar/stipendier	13 700	6 000
Beslutade bidrag till forskningsprojekt ännu ej utbetalade	72 978	72 651
Summa	95 399	86 726

De beslutade bidragen till forskningsprojekt kommer i sin helhet att betalas ut under åren 2025–2026.

Not 14 Skuld erhållna ej nyttjade bidrag

Tkr	2024-12-31	2023-12-31
Ingående balans	2 824	4 303
Erhållet under året	0	0
lanspråktaget under året	-795	-1 479
Kvarstående bidrag att utnyttja under projektperioden	2 029	2 824

Insamlingsstiftelsen Hjärnfonden beviljades under år 2022 ett projektbidrag om 4,5 mnkr från Syskonen Inger och Sixten Norheds Stiftelse för projektet Livsstilsförändringar. Projektet pågår under tre års tid.

Not 15 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Tkr	2024-12-31	2023-12-31
Personalrelaterade kostnader	2 896	2 223
Övriga poster	509	636
Summa	3 405	2 859

Not 16 Ändamålsbestämda medel

Tkr	2024-12-31	2023-12-31
Epilepsi	3 456	5 066
ALS	21 420	17 438
Demens	13 157	14 229
Dyslexi	574	554
ADHD	0	813
Testamentespecifikt	9 854	12 381
Övriga forskningsområden	257	669
Summa	48 718	51 150

Underskrifter

Stockholm den dag som framgår av våra elektroniska underskrifter.

Peter Thelin
Ordförande

Louise Westerberg
Vice ordförande

Fredrik Adolfsson

Karsten Dalgaard

Else Ingeborn

Kristina Ljungros

Kristina Ljungros

Caroline Cooke

Anna Hemlin
Generalsekreterare

Vår revisionsberättelse har lämnats den dag som framgår av vår elektroniska underskrift.

Öhrlings PricewaterhouseCoopers

Veronica Carlsson
Auktoriserad revisor

Revisionsberättelse

Till styrelsen i Insamlingsstiftelsen Hjärnfonden,
org.nr 802017-8664

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Insamlingsstiftelsen Hjärnfonden för år 2024.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av stiftelsens finansiella ställning per den 31 december 2024 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*.

Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och generalsekreterarens ansvar

Det är styrelsen och generalsekreteraren som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och generalsekreteraren ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och generalsekreteraren för bedömningen av stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och generalsekreteraren avser att likvidera stiftelsen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och generalsekreterarens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.

- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och generalsekreteraren använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning för Insamlingsstiftelsen Hjärnfonden för år 2024.

Enligt vår uppfattning har styrelseledamöterna inte handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Grund för uttalande

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen enligt stiftelselagen och stiftelseförordnandet.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen, eller om det finns skäl för entledigande, eller
- på något annat sätt handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för stiftelsens situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande.

Stockholm den dag som framgår av vår elektroniska underskrift

Öhrlings PricewaterhouseCoopers

Veronica Carlsson
Auktoriserad revisor

Kontakta oss

Du är välkommen att höra av dig om du har frågor, vill veta mer eller vill bidra till livsviktig hjärnforskning.

Kontakt

Växel: 08-40 60 800
Gåva: 020-523 523
info@hjarnfonden.se

Sociala kanaler

Facebook
Instagram
Linkedin

Besöksadress

Stora Nygatan 26
111 27 Stockholm
Sverige

Ge en gåva

Swish: 90 112 55
Bankgiro: 901-12 55
Plusgiro: 90 11 25-5



2

0



Swisha din gåva till 90 112 55
eller skanna QR-koden med
mobilkameran eller Swish-appen.